

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

**Participace poškozeného v trestním řízení
se zřetelem na činnost Probační a mediační služby**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. et Mgr. Jaroslava Auerová

Vypracoval:

Bc. Radek Crha

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Participace poškozeného v trestním řízení se zřetelem na činnost Probační a mediační služby“ vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu literatury a pramenů.

Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

V Brně dne 25. března 2011

.....

Bc. Radek Crha

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat především vedoucí mé diplomové práce paní PaedDr. et Mgr. Jaroslavě Auerové za cenné rady a připomínky, které mi při vypracování této práce poskytla.

Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Probační a mediační služby, kteří mi poskytli přínosné konzultace potřebné k vypracování této diplomové práce.

Bc. Radek Crha

OBSAH:

Úvod	2
Metodika	4
1. Osoba poškozená trestným činem	5
1.1 Viktimologie jako nauka o oběti	5
1.2 Restorativní justice.....	9
1.3 Poškozený v trestním řízení – právní minimum	12
1.4 Dílčí závěr	14
2. Probační a mediační služba.....	15
2.1 Historie PMS.....	15
2.2 Vznik PMS v ČR	18
2.3 Činnost a organizace PMS ČR.....	19
2.4 Odborné činnosti PMS ČR.....	21
2.5 Dílčí závěr	24
3. Participace poškozeného v trestním řízení v rámci PMS.....	25
3.1 Participace poškozeného – přípravné řízení.....	25
3.2 Participace poškozeného – řízení před soudem	33
3.3 Participace poškozeného – vykonávací řízení	37
3.4 Mediace	38
3.5 Dílčí závěr	43
4. Instituce pečující o poškozené v ČR.....	44
5. Kazuistika	49
5.1 Úvod do problému	49
5.2 Participace poškozeného - mediacce	51
5.3 Hodnocení participace poškozeného.....	53
5.4 Dílčí závěr	53
6. Statistické údaje PMS ČR	54
6.1 Projekt „Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů“ a jeho statistické údaje	54

6.2	Souhrnné statistické údaje o PMS v Jihomoravském kraji.....	58
6.3	Dílčí závěr	61
Závěr	63
Resumé	65
Anotace a klíčová slova	66
Literatura a prameny	67
Přílohy	69

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybral téma „Participace poškozeného v trestním řízení se zřetelem na činnost Probační a mediační služby“.

Participace (z lat. *partem capere*, mít podíl) znamená sdílení něčeho, účast nebo podílení se na něčem (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Participace>). Osobu poškozeného můžeme zjednodušeně nazvat obětí trestného činu. Záměrně ovšem neuvádím participace oběti, ale participace poškozeného, a to z právního hlediska. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), coby základní zákon určující práva a povinnosti osoby poškozené trestným činem, nehovoří (vyjma odkazu na práva související s jiným zákonem a na organizace podporující oběti) o obětech, ale o poškozených. Osobu poškozeného definuje jako toho, komu bylo trestným činem *ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda*. Jiný zákon, definující osobu oběti (zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti), specifikuje oběť jako osobu, které byla v důsledku trestného činu způsobena *újma na zdraví*. Z těchto informací můžeme vyvodit, že osoba poškozeného je širší pojem než osoba oběti, neboť kromě újmy na zdraví zahrnuje i újmu majetkovou, morální či jinou. Kromě právního výkladu v kapitole 1.3 a kromě části 3. kapitoly věnované náhradě škody (konkrétně poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů) se však v práci při použití slova „oběť“ myslí každá osoba poškozená trestným činem (tedy poškozený).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že se práce bude věnovat tomu, jak se oběť trestného činu může podílet na trestním řízení. Osoba poškozeného má v trestním řízení specifické postavení a doposud na ni není kladen takový důraz, jako na osobu pachatele. Na participaci poškozeného, respektive na ošetření potřeb oběti trestného činu, zaměřuje svou činnost několik nevládních subjektů (např. Bílý kruh bezpečí, Liga lidských práv, atd.) i státních institucí – Probační a mediační služba České republiky (dále jen PMS nebo PMS ČR). Já bych chtěl podíl poškozeného v trestním řízení vyzdvihnout právě v souvislosti s činností Probační a mediační služby.

V souvislosti s poškozeným a trestním řízením je důležité také pojetí tzv. restorativní (obnovující) justice, které k trestnému činu přistupuje jako k útoku především vůči poškozenému, kdy zdůrazňuje konkrétní poškození oběti trestného činu

a potlačuje dosavadní chápání trestní spravedlnosti, které zdůrazňovalo zejména poškození státu či společnosti (veřejných zájmů). Restorativní justice se proto soustřeďuje především na konflikt, který vznikl mezi poškozeným trestným činem a jeho pachatelem, jako reakce na spáchaný trestný čin, resp. stíhaný trestný čin posuzuje jako projev určitého sociálního konfliktu mezi nimi. Koncepce restorativní justice je tedy chápána jako úsilí o obnovení trestným činem narušeného nebo ohroženého systému chráněných hodnot a sociálních vztahů.

Cílem této práce bude tedy analýza účasti poškozeného trestným činem v trestním řízení. Opírat se budu o činnost Probační a mediační služby, coby organizační složky státu na poli trestní politiky. Zaměřit bych se chtěl zejména na práva a povinnosti poškozeného v trestním řízení a na možnosti účasti poškozeného v trestním řízení v součinnosti s Probační a mediační službou. V rámci uvedení čtenáře do problému považuji za nezbytné zmínit také některé poznatky o oběti z pohledu nauky o obětech – viktimologie, základní informace o Probační a mediační službě či další pojmy související s osobou poškozeného v trestním řízení.

Metodika

Při vypracování diplomové práce jsem si nejprve prostudoval *zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)*, coby základní zákon určující práva a povinnosti osoby poškozené trestným činem, *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí*, *zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě*, ale také knihu *Probace a mediace, která vyšla až v roce 2010*. Tyto zdroje mě postupně navedli na další zákony, internetové stránky a jinou literaturu a prameny.

Úvodní kapitoly jsem se snažil koncipovat tak, aby vycházely z názvu mé diplomové práce, tedy aby se první kapitola týkala osoby poškozeného, druhá kapitola Probační a mediační služby a třetí kapitola obou z výše jmenovaných zaměřených na trestní řízení.

První až třetí kapitolu jsem zpracovával pomocí literatury, kdy jsem informacím z různých zdrojů dával určitou formu a řád, vybíral jsem útržky textu a propojoval je vlastním textem, aby celkově vzniklo moje osobní dílo a ne jen „slepenina“ několika textů, které napsal již někdo jiný. V použitých textech jsem občas opravoval slovosled a některá slova nahrazoval jinými tak, aby byl text sice na odborné úrovni, ale snadno srozumitelný obyčejnému čtenáři. Čtvrtá kapitola vycházela z pouhého seznamu institucí a jeho postupným přetvářením a zkoumáním jednotlivých institucí (fyzickou návštěvou jejich internetových stránek) jsem vytvořil základní exkurz do této oblasti. Pátou kapitolu, věnovanou kazuistice, jsem zpracovával pomocí údajů poskytnutých pracovníky Probační a mediační služby, opět upravenými do čtivé formy a doplněnými vlastním hodnocením celého kazuistického příběhu. Šestou kapitolu jsem zpracovával pomocí statistických informací (tabulek a grafů), ke kterým jsem připojil vlastní komentář. Některé grafy jsem v Excelu pouze upravoval tak, aby byly více přehledné, některé jsem za pomoci téhož programu vytvářel zcela sám.

1. Osoba poškozená trestným činem

V první kapitole mé diplomové práce bych se chtěl věnovat osobě poškozené trestným činem jako takové. Nejprve se zmíním o vědě - viktimologii, která se zabývá takovou osobou, a o některých jejích poznatkách. V souvislosti s obětí a trestným činem považuji za nutné zmínit také pojem restorativní justice, který bezesporu souvisí i s Probační a mediační službou, o jejíž činnost se má diplomová práce opírá. Dále považuji za nezbytné uvést základní právní exkurz do oblasti trestního řízení se zřetelem na osobu poškozeného.

1.1 Viktimologie jako nauka o oběti

Viktimologie je relativně novou disciplínou, je rozvíjena jako nauka o obětech. Zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů, především to, k jakým změnám dochází v chování a prožívání těch, kteří se stali obětí trestného činu. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu trestného činu. Nejde přirozeně o to, zatížit oběť určitou spoluvinou, a tím omlouvat a odbřeměnit pachatele. Pěstování viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení na minimum. Vedle informací o bezpečném chování se v rámci viktimologie zkoumá problematika právní a psychologické pomoci obětem trestných činů.

Viktimizací se míní proces poškozování a způsobování újmy, čímž se fakticky z jedince stává oběť určitého trestného činu. Jde o děj, který je složitější, než by se na první pohled mohlo zdát. Viktimizace začíná, ale zpravidla nekončí vlastním útokem na oběť. Výzkumy naznačují, že z psychologického hlediska je újma způsobená trestným činem pouze úvodním dějem, na který navazují další zraňující události. Jinak řečeno, proces viktimizace má svou dynamiku, která překračuje bezprostřední a přímé důsledky spáchaného trestného činu. Běžně se rozlišují **dvě fáze viktimizace**:

- **primární** (újma způsobená pachatelem, vznikající jako přímý, bezprostřední důsledek trestného činu),

- **sekundární** (újmá vznikající v důsledku reakcí formálních instancí sociální kontroly nebo neformálního sociálního okolí, např. druhotné psychické poškození oběti tím, jak na událost reaguje nejbližší okolí, nebo traumatizující projednávání věci před soudem apod.). Zdrojem sekundární viktimizace může být samozřejmě i nevhodné jednání policistů (necitlivý a netaktní přístup, nevhodná komunikace, nesrozumitelné vysvětlení dalšího průběhu vyšetřování). Platí jednoduchá zásada, že všichni, kdo přichází do kontaktu s poškozeným v důsledku své profese, musí mít vždy na zřeteli, že oběť trestný čin nespáchala.
- V souvislosti s psychickým zkoumáním problému, jak se jedinec vyrovnává s prožitou kritickou událostí a vlastní vzniklou újmou, se zavádí ještě třetí fáze, tj. **terciální viktimizace**. Jako terciální viktimizace se označuje stav, kdy jedinec není s to se přiměřeně vyrovnat s traumatickou zkušeností, přestože z objektivního hlediska došlo k nápravě a odškodnění. Psychicky se zcela zásadně mění, dochází k nalomení původní životní cesty, např. není schopen navázat na původní pracovní kariéru, mění výrazně životní styl atd. Pozadí terciální viktimizace je třeba hledat ve zvláštnostech osobnostního založení oběti.

Reviktimizace – znamená totéž, co opakovaná viktimizace. Fakt, že se jedinec za krátkou dobu znovu stává obětí, vzbuzuje řadu otázek. Výzkumy ukazují, že jde o následek první viktimizace. Jedinec se stává zranitelnější, vysílá signály o snažší dostupnosti, malé síle, bezbrannosti. Ztrácí víru ve vlastní schopnosti. Tyto signály pak vedou pachatele k výběru oběti. Opakovaná viktimizace je zásadním problémem zejména u následujících druhů kriminality:

- loupeže (jak loupeže komerčních objektů, tak vloupání do bytů),
- domácí násilí,
- školní násilí,
- podvody s bankovními kreditními kartami,
- krádeže vozidel,
- vandalismus,
- sexuální delikty,
- hate crimes,
- stalking.

Značný badatelský zájem se soustřeďuje také na poznání **viktimogenních situací**. Jsou to místa a časové okamžiky, se kterými je spojeno velké riziko ohrožení. Jestliže se těmto místům a časovým okamžikům nevyhýbáme, zvyšujeme pravděpodobnost, že se staneme obětí určitých trestných činů. Obecně se zdá, že pro viktimogenní lokality jsou příznačné mimo jiné následující momenty:

- ❖ leží v blízkosti velkých aglomerací s levnými obecními byty, ve kterých bydlí velké množství svobodných, nezaměstnaných mužů ve věku nad 15 let,
- ❖ jsou spojeny hustou sítí veřejných dopravních prostředků anebo jsou těmito prostředky snadno dostupné,
- ❖ nejsou protkány sousedskými vztahy a vazbami,
- ❖ jsou sociálně nepřehledné, nelze snadno rozpoznat domácí lidi od vetřelců a cizinců,
- ❖ v pravidelném rytmu jsou opouštěny svými uživateli (přes den lokality bydlení a večer administrativní a správní lokality).

Tyto okolnosti jsou dále doplněny třemi skupinami faktorů, které mohou významně přispět k tomu, že se jedinec stane obětí trestného činu:

1. *Sociální faktory* – tj. profese, sociální vrstva, pozice v rodině, jako např. nejstarší a nejmladší dítě, styl rodinné výchovy, sociální patologie v rodině, apod.
2. *Osobnostní faktory* – konstelace osobnostních vlastností, která činí jedince náchylným pro roli oběti, nikoli však univerzálně, nýbrž pro konkrétní typ deliktů, např. podvodu, znásilnění apod.
3. *Behaviorální faktory* – rizikové chování, např. vyhledávání viktimogenních lokalit, provokující jednání, apod. (ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*)

V rámci zkoumání obětí trestných činů se uplatňuje rovněž typologický přístup. Odborníci se snaží třídit získané empirické poznatky o obětech do příbuzných skupin podle různých hledisek. K nejznámějším patří typologie podle zažitého trestného činu, podle reakce na trestný čin a podle interakce „oběť – pachatel“ v době kolem spáchání trestného činu. Poslední z jmenovaných typologií zavedl do literatury viktimolog egyptského původu E. A. Fattah, který rozlišuje následujících pět základních typů:

1. Zúčastňující se oběť

Kriminálnímu jednání předchází interakce mezi pachatelem a obětí trestného činu, která nezanedbatelným způsobem ovlivňuje motivaci pachatele. Jde o poměrně velmi častou situační konstelaci odpovídající statistickému poznatku o násilných trestných činech, že pachatel a oběť se ve většině případů vzájemně znají (což je jedním z důležitých předpokladů pro využití mediace, viz kap. 3.4 – Mediace).

2. Nezúčastňující se oběť

Před činem nedochází k interakci mezi pachatelem a obětí, motivace kriminálního jednání nemá přímou „vztahovou“ vazbu na oběť. Oběť v tomto případě neměla možnost vnímat potenciální ohrožení dříve než v momentu samotného útoku.

3. Provokující oběť

Z názvu plyne, jakým způsobem ovlivnila interakce mezi pachatelem a obětí spáchaný čin. Provokující oběť podcenila nebezpečnost situace, špatně odhadla pachatele a záměrně či bezděčně se vystavila silně viktimogenní situaci. U provokujícího typu, ať už v mužském či ženském podání, obvykle sledujeme výrazné osobnostní a behaviorální viktimogenní faktory. S provokujícím chováním se však můžeme setkat i u jinak vyrovnaných sebeovládajících se osob, které jsou momentálně zatlačeny do kouta například nesnesitelným ponižováním.

4. Latentní oběť¹

Obvykle se vyznačuje přítomností všech viktimogenních faktorů. Role oběti není ovšem veřejná, újma není formálně známa. Velká latence se předpokládá zejména u obtížně kontrolovatelných jevů, jako je násilí (fyzické, psychické či sexuální) páchané v rodinách. S větší latencí lze počítat rovněž u deliktů, jejichž zveřejnění formou oznámení naráží na četné emocionální bariéry a společenské předsudky, jako např. sexuální zneužívání dětí.

Právě výzkumy zaměřené na latentní oběti (např. anonymní dotazování dospělých osob na viktimizaci v dětství) umožňují korigovat statistické odhady výskytu určitých trestných činů. Jsou totiž důležitým pramenem informací, který doplňuje oficiální policejní (kriminální) či soudní statistiky, které zahrnují pouze oficiálně zaregistrované a stíhané případy.

¹ **Latentní** (z lat. *latens*) - to jest skryté, utajené, nezjevné (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Latentní>).

5. Nepravá oběť

Role oběti je získána omylem, nedopatřením, shodou nešťastných náhod. Osoba se ocitla v nesprávnou dobu na nesprávném místě a stala se zcela náhodně (a často také v zastoupení někoho jiného) obětí, útok původně směřoval úplně jiným směrem. Někteří autoři sem řadí i situaci, kdy se osoba domnívá, že se stala obětí trestného činu, aniž by to byla skutečnost. (ČÍRTKOVÁ, *Kriminální psychologie*)

1.2 Restorativní justice

Jak dát věci do pořádku, když byl spáchán trestný čin? Odpovědi na tuto otázku by mohly být různé. Ta nejčastější by se zřejmě vztahovala k dopadení pachatele a jeho přiměřenému potrestání. To je role především orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ). Policie pachatele zpravidla dříve či později dopadne a zahájí trestní stíhání. Po skončení vyšetřování je celá věc předána státnímu zástupci, který podá obžalobu soudu. Soud následně rozhodne o vině a trestu. Výsledkem je usvědčení pachatele a jeho potrestání. Tento model nazýváme zjednodušeně **retributivní**, jde v něm totiž primárně o dopadení, usvědčení a potrestání pachatele.

Dát věci do pořádku z pohledu **restorativní** justice zahrnuje morální i materiální nápravu škody, uvedení věci do původního stavu i hledání a odstraňování příčin, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu. Tomuto pohledu na trestný čin říkáme restorativní – obnovující – přístup.

Událost trestného činu nepříznivě ovlivňuje životy řady lidí. Howard Zehr, jeden z „duchovních otců“ myšlenek restorativní justice, hovoří o pavučině vztahů, jíž jsme všichni určitým způsobem spojeni. Trestný čin podle něho způsobuje zpřetrhání přediv pavučiny vztahů. Restorativní justice se snaží hledat cesty, jak tato přediva opět obnovit, nakolik je to jen možné“. (Oběti mají své rodinné příslušníky, přátele a známé, kterých se událost trestného činu dotýkájí. Postižena je jistým způsobem celá komunita v místě, kde k činu došlo, tj. sousedé a známí. Ani pachatel není ušetřen nepříjemností a starostí. Co ovšem jeho rodina, známí a přátelé? Ti nesou celou událost zpravidla jako stigma a často se mnoho let vyrovnávají s odsouzením ze strany okolí).

Principy restorativní justice

Restorativní justice je spojena s několika klíčovými principy a hodnotami. Ty jsou jakýmsi kompasem, který nám ukazuje, jakou cestou se lze vydat v konkrétním případě. Každá konfliktní událost a každý spáchaný čin je specifický, proto nelze stanovit žádný univerzální restorativní program či techniku. Směr ukazují následující principy a hodnoty:

- ❖ **Respekt** – Pro restorativní justici je respekt jednou z klíčových hodnot. Je proječován nejen vůči oběti a dalším postiženým osobám, ale i k pachateli.
- ❖ **Odpovědnost** – Pachatel trestného činu je odpovědný za způsobenou újmu a restorativní proces posiluje jeho motivaci k obnově narušených vztahů.
- ❖ **Dialog** – Programy a techniky restorativní justice jsou založeny na různých formách dialogu mezi stranami konfliktu, mezi obětí, pachatelem a dalšími dotčenými osobami.
- ❖ **Participace** – Restorativní justice usiluje o aktivní zapojení všech účastníků trestného činu, jejich blízkých a zástupců. Řešení celé události je v rukou těch, kterých se týká, nikoli v rukou formální autority.
- ❖ **Vyváženost** – Restorativní justice hledá znovunalezení rovnováhy v komunitě. Vyvažuje zájmy zúčastněných a hledá řešení přijatelné pro všechny strany. Princip vyváženosti ovšem nerelativizuje spáchaný čin ani jeho následky, za něž nese odpovědnost pachatel.
- ❖ **Dobrovolnost** – Participace účastníků události trestného činu je v restorativní justici vždy založena na dobrovolnosti. Žádný účastník, pachatele nevyjímaje, nemá být k účasti donucen.
- ❖ **Pospolitost** – Restorativní justice vždy usiluje o zapojení členů komunity, kde oběť a pachatel žijí. Nevnímá událost trestného činu jako oddělený a izolovaný akt, který by byl pouze soukromou záležitostí jeho aktérů.
- ❖ **Individualita** – Jedinečnost každého člověka je v restorativní justici vždy vyvažována ve vztahu k pospolitosti. Oba principy musí platit současně. Restorativní proces podporuje ve vzájemné pospolitosti rozdílnost a individualitu každého z nás.

Programy restorativní justice

Rozmanitost a pestrost restorativních programů je výsledkem tvořivosti a kreativity těch, kdo je během uplynulých desetiletí v různých zemích vyvíjeli a realizovali. Programy reflektují kulturní odlišnosti místních komunit, zvyků a výsledky dobré praxe. Liší se svým zakotvením do trestní justice, organizací a mírou formálnosti. Všechny programy jsou založeny na restorativním dialogu účastníků sporu v různých aranžmá. V této kapitole si představíme tři nejčastěji využívané programy.

- ❖ **Mediace mezi O/P (Victim Offender Mediation).** Jde o nejčastěji využívaný program restorativní justice. Jeho cílem je zprostředkovat přímé setkání mezi obětí a pachatelem za účasti třetí neustranné osoby – mediátora, které by mělo vyústit v dohodu mezi oběma stranami o odstranění způsobené újmy. Osobní setkání tvář v tvář je zpravidla silným zážitkem pro obě strany konfliktu. Oběti se dostane satisfakce, pachateli může přinést silnou korektivní zkušenost.
- ❖ **Skupinové komunitní a rodinné konference (Family Group Conferences).** Program byl výrazně inspirován a ovlivněn kulturními a duchovními tradicemi řešení sporů původních obyvatel Nového Zélandu, Austrálie či Severní Ameriky. Jeho zaměření je širší, než je tomu u mediace. Spočívá v setkání nejen oběti a pachatele, ale také jejich rodinných příslušníků, přátel a zástupců místní komunity. Stejně jako v případě mediace je proces řízen profesionálem, který vede účastníky k přijetí výsledků žádoucích pro obě strany včetně opatření, jež mají zabránit opakování trestného činu v budoucnu. Tento program byl úspěšně využíván v osmdesátých letech na Novém Zélandu při řešení kriminality mládeže z řad původních obyvatel.
- ❖ **Kruhy společného rozhodování (Peacemaking/Sentencing Circles).** Inspirací pro tento program byl způsob řešení sporů původními obyvateli Severní Ameriky. Při kruhovém rozhodování se společného sezení účastní kromě oběti, pachatele, jejich blízkých a příslušníků komunity také zástupci justice, tj. soudce, žalobce a obhájce. Výsledkem bývá společné rozhodnutí o řešení trestního sporu včetně případného uložení sankce pachateli. Tento program se využívá u původních obyvatel v některých severních provinciích v Kanadě apod. (ŠTERN, OUŘEDNÍČKOVÁ, DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace.*)

1.3 Poškozený v trestním řízení – právní minimum

V této kapitole bych chtěl vymežit některé základní pojmy týkající se trestního řízení, které považuji vzhledem k dalšímu textu za nezbytné pro uvedení čtenáře do obrazu. V závěru kapitoly uvedu seznam nejdůležitějších zákonů, které se nějakým způsobem týkají osoby poškozeného nebo celkově souvisí s tématem méj diplomové práce.

Poškozený – (dle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)) je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda.

Oběť – (dle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti) je osoba, které byla v důsledku trestného činu způsobena újma na zdraví (za oběť se dle tohoto zákona považuje i pozůstalý po oběti).

Pachatel trestného činu – se označuje jako:

- *podezřelý* – do zahájení trestního stíhání,
- *obviněný* – od zahájení trestního stíhání do nařízení hlavního líčení,
- *obžalovaný* – od nařízení hlavního líčení do právní moci odsuzujícího rozsudku,
- *odsouzený* – po nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku.

Trestní řízení - je zákonem upravený postup příslušných orgánů státu (tzv. orgánů činných v trestním řízení), jehož cílem je bez důvodných pochybností, na základě řádně opatřených a provedených důkazů a při zachování zaručených práv dotčených osob zjistit, zda byl spáchán trestný čin, zjistit jeho pachatele, uložit mu spravedlivý trest nebo rozhodnout o potřebném ochranném opatření a takové rozhodnutí vykonat. Trestní řízení má následující fáze:

- *přípravné řízení* – zahrnuje fázi objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a fázi od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby státním zástupcem,
- *řízení před soudem* – fáze od zahájení trestního stíhání (§ 160 TR) do podání obžaloby státním zástupcem,
- *vykonávací řízení* - po právní moci rozhodnutí soudu.

Odklony v trestním řízení - jsou určitými alternativními způsoby jak dosáhnout urovnání konfliktu mezi pachatelem trestného činu, poškozeným a státem, bez nadbytečné stigmatizace pachatele trestného činu, ovšem s dostatečným zajištěním pomoci a kompenzace způsobené škody oběti trestného činu (poškozenému).

Mezi odklony v trestním řízení patří:

- *podmíněné zastavení trestního řízení,*
- *narovnání,*
- *odstoupení od trestního stíhání u mladistvých.*

Orgány činné v trestním řízení (OČTŘ):

- *Policejní orgány* – jejich úkolem je zejména zjistit trestné činy a odhalit pachatele, zajistit vyhledání a opatření důkazů a zajistit další podklady nezbytné pro podání obžaloby a soud.
- *Státní zastupitelství* – v přípravném řízení dbá státní zástupce o řádné zjištění trestných činů a zachování zákonnosti této fáze řízení (vykonává dozor nad policejními orgány a činí samostatné úkony jako přijímá trestní oznámení, rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání, podává návrh na vzetí do vazby, atd.) a v řízení před soudem je orgánem veřejné žaloby a plní další úkoly vyplývající z trestního řádu (podává obžalobu, při hlavním líčení navrhuje důkazy, má právo podat opravné prostředky proti rozhodnutí soudu, atd.).
- *Soud* - hraje v trestním řízení nejdůležitější roli – svojí činností po podání obžaloby a zejména konečným rozhodnutím ve věci dovrší celý proces trestního řízení. Jenom soudu je dána pravomoc rozhodnout o vině a trestu.

Nejdůležitější zákony pro poškozeného:

- zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád – TŘ),
- zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů,
- zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě,
- zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka,
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích,
- zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii,
- zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení,

- zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím,
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR,
- zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže,
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,
- vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení,
- vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif,
- vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora,
- vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.

1.4 Dílčí závěr

Viktimologie, jako nauka o oběti, zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů. Zabývá se především tím, k jakým změnám v chování a prožívání u obětí dochází, dále rizikovými situacemi pro vznik některých trestných činů a snaží se odpovědět na otázky, proč se někteří lidé opakovaně stávají obětí trestných činů a jak tomu zabránit. Restorativní justice se zaměřuje na újmy vzniklé trestnou činností a usiluje o zohlednění potřeb oběti, podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele i komunitu do procesu řešení. Restorativní justice je tak v podstatě jedním stavebním kamenem Probační a mediační služby, v podobě nejčastěji využívaného restorativního programu – mediace (osobní setkání mezi pachatelem a obětí trestného činu).

2. Probační a mediační služba

2.1 Historie PMS

Historický vývoj probace a historický vývoj mediace se značně liší, neboť mediace je mnohem mladším pojmem. První zmínky o vzniku institutu probace se objevují v polovině 19. století ve Spojených státech amerických. Za zakladatele je považován americký obuvník John Augustus, který se dobrovolně staral o pachatele trestných činů. V roce 1841 složil poprvé kauci za muže, který byl obviněn z opilství, a přesvědčil soudce, aby s vynesením rozsudku počkal pár týdnů a dal obviněnému možnost dodržet svůj slib, že bude vést spořádaný život a bude se dostavovat k soudu. V průběhu této doby byl s obviněným v kontaktu a zároveň mu nabídl zázemí, podporu a pomoc pro slušný život, resp. řádný život na svobodě. Do roku 1858 John Augustus složil takto kauci za více než 2000 lidí a v roce 1878 svým úsilím dospěl k přijetí prvního probačního zákona ve státě Massachusetts.

Tradice v oblasti probace je velice dlouhá i na evropském kontinentu, především v zemích západní a severní Evropy, kde začíná zhruba na konci 19. a počátkem 20. století. Za zemi s nejdelší tradicí probace je považováno Nizozemsko, dlouholetou tradicí probační práce mají také Velká Británie a skandinávské země. Zato země bývalého komunistického bloku začínají s rozvojem institucionalizované probace až v průběhu 90. let dvacátého století.

Probace byla považována za druh trestu (v zásadě na zkoušku), který byl však vykonáván na svobodě. V kontinentálním právu byla spjata především s podmíněným odsouzením, uložením dohledu nad pachatelem a s dalšími podmínkami, které musel pachatel na svobodě dodržovat. V anglosaském právním systému má probace tradici v tzv. binding over, tj. závázání pachatele slibem, že splní dané podmínky, např. se dostaví před soud a bude řádně žít, ale stejně tak je spojena s formou podmíněného odsouzení. V tomto kontextu lze zahrnout do probace i propuštění z vězení na podmínku, tzv. paroli (na slib, čestné slovo), včetně uložení dalších povinností.

Mediační programy v trestní justici se v Evropě začínají postupně uplatňovat až od konce 70. let dvacátého století. Inspirace pro mediaci přichází ze severoamerického kontinentu, zejména Kanady, ale také z Austrálie a Nového Zélandu. Za průkopnickou zemi v oblasti mediace mezi poškozeným a obviněným

na evropském kontinentu je považována Velká Británie, kde byly programy mediace zahájeny koncem 70. let dvacátého století. O několik let později se objevily mediační programy v Norsku a Finsku a v polovině 80. let se setkáváme s prvními experimenty mediace v Nizozemsku, Německu a Rakousku.

Rozvoj mediace v jednotlivých evropských zemích měl zpočátku pozvolné tempo a využití mediace dlouho zůstávalo na úrovni pilotních projektů a experimentů. Bouřlivější rozvoj zaznamenala až v devadesátých letech, kdy byla legislativně zakotvena v Norsku, Německu, Francii, Rakousku a Belgii a koncem 90. let také ve Velké Británii, Finsku a Polsku.

Probace a mediace je samozřejmě předmětem zájmu řady mezinárodních organizací. Z hlediska evropského regionu je v této oblasti významná především Stálá evropská konference pro probaci a péči o propuštěné (Conference Permanente Européenne de la Probation – CEP) se sídlem v Holandsku. Jedná se o soukromé sdružení, které sdružuje státní a občanské instituce a organizace působící v oblasti probace a mediace. Další takovouto organizací je Evropské fórum pro mediaci mezi poškozeným a obviněným a obnovující justici (The European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice) se sídlem v belgickém městě Leuven. Pokud hovoříme o významných evropských organizacích, musíme samozřejmě zmínit i činnost Evropské unie, která v rámci programu Phare pomáhá mnoha evropským státům s rozvojem Probační a mediační služby. V České republice se konkrétně jedná o projekt modernizace Probační a mediační služby, který byl zahájen již v únoru roku 2003. Dlouhodobě se otázkám probace a mediace v kontextu trestní justice věnují také Organizace spojených národů a Rada Evropy.

Stálá evropská konference pro probaci a péči o propuštěné postupně zjišťuje, že většina evropských zemích se setkává s potřebou vyvinout nevězeňská opatření a další alternativní tresty. S přihlédnutím k faktu, že nevězeňská opatření musí být provázena zárukami proti různým rizikům (použití alternativních trestů pouze místo mírnějších trestů, ohrožení individuálních lidských práv, atd.), navrhují členové CEP kompetentním orgánům Rady Evropy deset základních zásad, které by měly být dodržovány ve všech členských státech. Těmito zásadami jsou:

1. *Právní rámec* – vytváření, definice a ukládání nevězeňských opatření by měla najít vyjádření v zákoně.

2. *Soudní dozor* – rozhodnutí o začátku, zmírnění a zrušení těchto opatření musí přijímat soudy. Všechna mimosoudní rozhodnutí v této oblasti by měla podléhat odvolání k soudnímu orgánu.
3. *Přiměřenost trestu* – měl by existovat soulad mezi závažností trestného činu a přísností trestu uloženého pachateli.
4. *Žádná nespravedlivá diskriminace* – nevězeňská opatření by měla být ukládána a vykonávána nestranně. Diskriminace na základě rasy, barvy, pleti, pohlaví nebo náboženského, politického či jiného názoru, národnosti nebo sociálního původu, rodiny nebo jiného statusu je nepřijatelná.
5. *Souhlas pachatele* – měl by být vyžádán alespoň tehdy, jestliže opatření obsahuje závazky, které zahrnují omezení svobody.
6. *Bez automatické možnosti uvěznění v případě selhání* – selhání nevězeňských opatření z jakéhokoliv důvodu by nemělo automaticky vést k uložení vězení.
7. *Zásah služeb a respektování soukromí* – v souladu se společensky přijatelnou rovnováhou mezi ochranou společnosti a rehabilitací jednotlivého pachatele by měly odpovědné služby zasahovat do životů pachatelů způsobem, který chrání soukromí a respektuje lidskou důstojnost.
8. *Nejlepší možné metody práce* – měly by být používány takové metody rehabilitace, které jsou v souladu s vysokou profesionální kvalifikací a stanovenými normami. Tyto metody by se měly udržovat na výši výzkumem a průběžným rozvojem, například v oblasti sociální práce.
9. *Nutnost společenské podpory* – zásah probačních a sociálních služeb či jiných odborných institucí nestačí. Musí být spojen se všemi možnými zdroji ve společnosti - základem je nejširší možné zapojení společnosti do nevězeňských opatření.
10. *Kvalita a množství zdrojů* – dostupnost dostatečných zdrojů k dosažení přijatelné úrovně pro výkon nevězeňských opatření je nepostradatelná. Tato úroveň se týká zejména výběru a výcviku personálu, množství personálu, struktury a organizace, rozpočtových a finančních záležitostí. (Příručka probační a mediační služby.)

2.2 Vznik PMS v ČR

Historie vzniku současné Probační a mediační služby České republiky je úzce spjata s kulturní, společenskou a politickou tradicí naší země. Pro porozumění současného stavu a směřování Probační a mediační služby je nezbytné se ohlédnout za aktivitami, které ve své době výrazně přispěly k rozvoji nových způsobů a forem práce s pachateli trestných činů. Mezi takovéto aktivity patřilo zejména úsilí různých odborníků z konce 60. let. V letech 1968 až 1971 vzniklo ve spolupráci Národního výboru hlavního města Prahy a Výzkumného ústavu kriminologického experimentální středisko postpenitenciární péče, které pracovalo v rámci projektu „Výzkum faktorů recidivy“. Tím byl odstartován proces uplatňování nové profese sociálních kurátorů, jejichž pracoviště se postupně rozšiřovala do dalších měst. Sociální kurátoři se věnují práci s tzv. sociálně nepřizpůsobenými osobami a poskytují jim různé formy poradenství a pomoci.

V návaznosti na sociální kurátory vznikla po několika letech místa specialistů pro práci s delikventní mládeží, tzv. kurátorů pro mládež. Rovněž v rámci systému vězeňství byla zřizována místa sociálních pracovníků, mezi jejichž povinnosti patřilo mimo jiné umožňovat odsouzeným udržovat kontakty s jejich rodinami po dobu výkonu trestu odnětí svobody a připravovat podmínky pro jejich případné propuštění z vězení.

Po roce 1989, kdy se ještě projevovaly důsledky dlouhotrvajících nedostatků minulého režimu v oblasti trestní politiky, se začínají vedle kurátorů a vězeňských sociálních pracovníků objevovat další aktivity, které přispěly k budoucímu formování základů probace a mediace České republiky. Předně se jednalo o experiment „Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež“, který byl zahájen v roce 1991. Prostřednictvím tohoto projektu se v řešení trestné činnosti nově objevil prvek aktivního zapojení pachatele, se zaměřením na odstranění následků jeho jednání, ale také poškozeného, kterému bylo umožněno ovlivňovat proces vlastního odškodnění. S tímto experimentem souvisely i postupné změny na poli trestní legislativy směrem k rozšíření škály trestů nespojených s uvězněním pachatele a dalších opatření, zejména zavedení tzv. institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, trestu obecně prospěšných prací, trestu podmíněného odsouzení s dohledem a možnost podmíněného upuštění od potrestání s dohledem.

S účinností od 1.1.1996 zřídilo Ministerstvo spravedlnosti v rámci programu „Prevence kriminality, současný stav a východiska do roku 2000“ místa probačních

úředníků. Plněním úkolů spojených s probačními činnostmi byli pověřeni většinou pracovníci odborného aparátu soudů a vyšší soudní úředníci, pouze některé obvodní a okresní soudy využily této příležitosti k obsazení místa probačního úředníka kvalifikovaně vzdělanými lidmi z oboru sociální práce. V době, kdy se již připravoval zákon o Probační a mediační službě, se tedy objevila potřeba připravit pro novou službu kvalifikované úředníky a asistenty. Proto byl v průběhu roku 1999 Sdružením pro rozvoj sociální práce a Institutem pro další vzdělávání soudců a státních zástupců zpracován projekt Kvalifikačního vzdělávacího programu pro úředníky a asistenty Probační a mediační služby. V projektu byly zúročeny téměř pětileté zkušenosti s prováděním probačních a mediačních činností a další poznatky z odborných diskusí a informací ze zahraničí. Veškeré tyto aktivity vedly postupně k tomu, že do právního řádu České republiky byl začleněn zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Tak v jistém slova smyslu skončila jedna etapa, která vedla k legislativní úpravě probace a mediace, a začala etapa nová. Rozvoji a přínosu Probační a mediační služby v průběhu její existence se budu dále věnovat ve čtvrté kapitole této práce. (ŠTERN, OUŘEDNÍKOVÁ, DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace.*)

2.3 Činnost a organizace PMS ČR

V průběhu roku 2000 byl v České republice přijat zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě (dále ZPMS), který nabyl účinnosti k 1.1.2001. Tímto zákonem se zřizuje Probační a mediační služba (PMS), která provádí v rozsahu stanoveném zákonem úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. K dalšímu popisu Probační a mediační služby je nezbytné nejprve vysvětlit pojmy probace a mediace, jak je vidí tento zákon.

„Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen „obviněný“), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došel k obnově narušených právních i společenských vztahů.“ (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.)

Zákon vymezuje probaci v nejširším slova smyslu. Probačí se zde rozumí veškeré služby a funkce zajišťované Probační a mediační službou týkající se pachatele trestného činu. Jako probace v užším slova smyslu bývá označován pouze určitý typ trestu nebo opatření (např. trest obecně prospěšných prací, trest podmíněného odsouzení, atd.)

Naopak mediace je zákonem vymezena úžeji než bývá obvykle chápána, neboť je výslovně vázána pouze na souvislost s trestním řízením. „**Mediací** se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.“ (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.)

Pro další popis Probační a mediační služby budou beze sporu důležité také její **3 základní cíle**, kterými jsou:

1. *Integrace pachatele* - Probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného resp. pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.

2. *Participace poškozeného* – Probační a mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.

3. *Ochrana společnosti* – Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

Na závěr této podkapitoly zmíním ještě **Organizační strukturu** Probační a mediační služby, kterou považuji za důležitou informaci k pochopení smyslu a činnosti této instituce. PMS je organizační složkou státu a samostatnou účetní jednotkou. Její vnitřní strukturu upravuje Statut Probační a mediační služby, který vydalo Ministerstvo spravedlnosti.

Probační a mediační služba se člení na ředitelství a na střediska působící v sídlech okresních soudů nebo na roveň jim postavených soudů. Sídlem ředitelství

je Praha a v čele stojí ředitel, který jedná jejím jménem a kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ředitelství, které je členěno na úseky a na jednotlivá oddělení, zajišťuje zejména chod PMS po stránce hospodářské, materiální, finanční, personální a organizační, a dále řídí a organizuje různé činnosti týkající se PMS, rozvíjí mezinárodní spolupráci a prošetřuje stížnosti na způsob výkonu funkce vedoucího střediska.

Základním článkem pro výkon probačních a mediačních činností jsou střediska působící v sídlech okresních soudů. Tyto střediska nejsou samostatnou účetní jednotkou ani nemají právní subjektivitu. V čele každého střediska stojí její vedoucí, který řídí, organizuje a kontroluje práci celého střediska a metodicky vede činnost jednotlivých úředníků a asistentů. Také střediska mohou být rozčleněna na jednotlivá oddělení, je-li to potřebné k zajištění specializované odborné činnosti úředníků a asistentů, či z jiných důvodů.

2.4 Odborné činnosti PMS ČR

Mediace – je pro poškozeného nejdůležitější odbornou činností PMS. Má podobu setkání obviněného s poškozeným za účasti mediátora (pracovníka PMS), který plní roli nestranného prostředníka. Poskytuje oběma stranám možnost vyjádřit své pocity, očekávání a potřeby, které vznikly v souvislosti s trestnou činností. Současně umožňuje domluvit se na rychlém a přijatelném způsobu náhrady škody. Účast na mediaci je pro obě strany dobrovolná. Leták Probační a mediační služby nazvaný *Mediace* uvádím v příloze č.1. (Více viz kap. 3.4 – Mediace.)

Mladiství a děti - tvoří specifickou oblast činnosti PMS. Na jednotlivých střediscích působí specialisté na práci s mládeží, kteří se věnují této stále rozsáhlejší agendě. Zajišťují dle zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže jak výkon mnoha výchovných a trestních opatření, tak usilují o mimosoudní řešení situace (mediaci) a nabízí vhodné programy pro mladistvého. Výsledek této činnosti je zohledněn v dalším průběhu trestního řízení. Urovnání konfliktu, rychlá intervence, náhrada škody poškozenému, opatření, které je zvoleno účelně a odpovídá situaci mladistvého – to jsou cíle činnosti PMS v této oblasti.

Obecně prospěšné práce (OPP) - jsou nejčastěji ukládaným alternativním trestem – tj. trestem nespojeným s odnětím svobody – v České republice. Nabízejí odsouzenému

možnost odpracovat si svůj trest, neboli vlastní aktivitou odčinit své trestné jednání. Úspěšně vykonané OPP přinášejí prospěch jak společnosti, tak odsouzenému, který v případě vykonaných OPP pokračuje ve svém životě s „čistým štítem“ (dojde k zahlazení odsouzení). Nelze také pominout nesporný finanční přínos této alternativy, která nezatěžuje stát vysokými náklady (jako věznění) a přinášejí státu prospěch ve formě zdarma vykonané práce.

Oběti trestného činu - spolupráce s poškozeným je nedílnou součástí činnosti PMS, která usiluje nejen o reintegraci pachatele a ochranu společnosti, ale v rámci restorativního přístupu (viz kap. 1.2 – Restorativní justice) i o zapojení poškozeného. Pracovníci PMS poskytují poškozeným důležité informace, odbornou radu v oblasti trestního řízení (např. v problematice náhrady škody) či jim nabízejí mediaci. Leták Probační a mediační služby nazvaný *Průvodce oběti trestného činu* uvádím v příloze č.2.

Parole – dohled nad podmíněně propuštěnými – je jednou z činností, kterou PMS zprostředkovává v rámci vykonávacího řízení. Smyslem práce PMS je shromáždění a vyhodnocení důležitých informací, které slouží k rozpoznání rizik a potřeb odsouzeného v souvislosti s jeho návratem na svobodu. Úředník PMS provede analýzu možných rizik opětovného spáchání trestného činu a vzniku újmy ve vztahu k blízkým osobám, okolí či široké veřejnosti, a vyjádří se k případným specifickým potřebám odsouzeného (potřeba léčby, zvýšení pracovní dovednosti, řešení problému s bydlením po propuštění, apod.). Na základě analýzy pak úředník doporučí či nedoporučí podmíněně propuštění odsouzeného, případně může soudu navrhnout stanovení některých podmínek (uložení dohledu nad podmíněně propuštěným, povinnosti absolvovat rekvalifikační program, omezení v podobě sdržet se kontaktu s konkrétní osobou apod.).

Probace – dohled nad podmíněně odsouzenými – Probace je slovo pocházející z latiny a znamená ověřování, zkoušení. PMS zajišťuje výkon dohledu nad obviněným nebo odsouzeným a během zkušební doby jednak kontroluje vedení řádného života klienta, plnění uložených přiměřených povinností a omezení (např. zdržet se her na hracích automatech, podrobit se léčbě závislosti na omamných a psychotropních látkách apod.) a jednak poskytuje klientovi nezbytnou pomoc při řešení otázek, na které klient svými silami nestačí, popř. poskytuje kontakty na organizace, které mohou

klientovi pomoci (při hledání bydlení, zaměstnání apod.). Probační úředník motivuje klienta k řešení problémů souvisejících s trestnou činností (včetně náhrady škody a urovnání konfliktů s poškozeným) a pomáhá klientovi vytvářet podmínky pro reintegraci do společnosti. Dohled probíhá zejména formou osobních konzultací pracovníka PMS s klientem.

Trest domácího vězení – je novým alternativním trestem (od 1.1.2010) a spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v obydlí ve stanovenou dobu (obvykle od 20.00 do 5.00 v pracovní dny a celý den ve dnech pracovního klidu a volna). Tento trest je v trestním zákoníku uveden jako druhý nejpřísnější (po trestu odnětí svobody) a lze jej uložit v maximální délce 2 roky. Kontrolu výkonu trestu domácího vězení provádí probační úředník formou namátkových kontrol, za tímto účelem je odsouzený povinen úředníkovi umožnit vstup do místa výkonu trestu. Namátkové kontroly jsou doplňovány konzultacemi odsouzeného s úředníkem na středisku PMS a případnými dalšími kroky tohoto úředníka směřujícími k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Probační úředník kontroluje, zda odsouzený dodržuje podmínky uložené soudem nebo vyplývající z trestního zákoníku (pobyt na stanoveném místě, řešení náhrady škody, placení nákladů trestního řízení a nákladů trestu domácího vězení, apod.). Probační úředník je rovněž v kontaktu s rodinou odsouzeného či s osobami sdílejícími s klientem prostory obydlí, ve kterých odsouzený trest vykonává.

Trest zákazu vstupu - trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce je dalším novým alternativním trestem (od 1.1. 2010). Tento trest je určen zejména problémovým fotbalovým fanouškům, ale také dalším pachatelům, kteří se dopustili úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou určité akce. Během výkonu trestu zákazu vstupu je odsouzený také povinen spolupracovat s probačním úředníkem, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy či programy psychologického poradenství. Pokud považuje probační úředník za potřebné, je odsouzený povinen dostavovat se podle jeho pokynů, v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce, k určenému útvaru Policie ČR. Základním dokumentem upravujícím průběh trestu je tzv. Probační plán.

Domácí násilí – domácí násilí se prostřednictvím projektu „Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů“ (domácí násilí může naplňovat skutkové podstaty hned několika trestných činů) zařadilo mezi činnosti PMS. Úkolem pracovníka PMS je

při kontaktu s obětí domácího násilí zejména rozpoznat, zda jde skutečně o projev domácího násilí či jen o eskalaci¹ manželských konfliktů, poskytnout oběti informace o možnosti řešení tohoto stavu (trestní oznámení, institut vykázání, návrh na předběžné opatření, apod.) či poskytnout kontakty na intervenční centra a jiné instituce pomáhající obětem domácího násilí. (<https://www.pmscr.cz/odborne-cinnosti>)

2.5 Dílčí závěr

První zmínky související s probací (a tedy i s PMS) se objevují v polovině 19. století, za zakladatele je považován americký obuvník John Augustus. V České republice vznikla Probační a mediační služba k 1.1.2001 a její 3 základní cíle jsou integrace pachatele, participace poškozeného a ochrana společnosti. Oblasti, ve kterých úředníci PMS působí, jsou mediace, mladiství a děti, obecně prospěšné práce (OPP), oběti trestného činu, parole (dohled nad podmíněně propuštěnými), probace (dohled nad podmíněně odsouzenými, trest domácího vězení a zákazu vstupu, a domácí násilí. Pro poškozené trestným činem jsou nejdůležitější 2 oblasti činnosti PMS, a to samotná oblast obětí trestných činů a mediace.

¹ Eskalace – stupňování, stoupání, růst napětí či konfliktu (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/eskalace>).

3. Participace poškozeného v trestním řízení v rámci PMS

Co je to trestní řízení a jaké má fáze jsem už popsal v kapitole 1.3 – Poškozený v trestním řízení – právní minimum. Nyní se zaměřím na konkrétní práva a povinnosti poškozeného v trestním řízení, rozdělené dle jednotlivých fází tohoto řízení. Probační a mediační služba, respektive její úředník, by měl tato práva a povinnosti dobře znát, aby mohl poškozenému poradit, zodpovědět jeho dotazy týkající se těchto práv a povinností, případně mu pomoci v jejich plnění, samozřejmě v kontinuitě všech ostatních potřeb poškozeného. Vzhledem k tématu práce se ale budu věnovat pouze okruhu potřeb poškozeného spojenému s trestním řízením.

Kontakt mezi poškozeným a Probační a mediační službou obvykle souvisí s postupným pokusem o mediaci, v rámci jednotlivých sezení poškozeného a pracovníka PMS může postupně vystupovat potřeba pomoci s některými úkony, právy či povinnostmi poškozeného v trestním řízení. Poškozený může mít nejrůznější obavy a dotazy týkající se např. náhrady škody, vystupování před soudem, výslechu, apod. Proto je tak důležité, aby pracovníci PMS měli v této oblasti dobrý přehled, aby mohli poškozenému poradit a pomoci.

Mediaci, jako nejdůležitější činnosti PMS ve vztahu k poškozenému a trestnímu řízení, budu věnovat samostatnou podkapitolu.

3.1 Participace poškozeného – přípravné řízení

Práva, která má poškozený v přípravném řízení, můžeme rozdělit na 4 větší skupiny, a to na:

1. Právo na informace
2. Právo aktivně vystupovat v trestním řízení
3. Práva a povinnosti svědka
4. Právo na náhradu škody

1. PRÁVO NA INFORMACE

- **Právo na poučení** - orgány policie jsou povinny poučit poškozeného o jeho právech a to již při prvním výslechu (podání vysvětlení).
- **Právo na informace o průběhu trestního řízení** - v kterémkoliv stádiu trestního řízení lze písemně, případně telefonicky, kontaktovat příslušné OČTŘ s dotazem na stav a průběh trestního řízení.
- **Právo nahlížet do spisu, pořizovat opisy a kopie ze spisu** (na vlastní náklady) – toto právo má poškozený v průběhu celého trestního řízení, v přípravném řízení však může být poškozenému ze závažných důvodů právo nahlédnout do spisu odepřeno. Poškozený se proti tomuto může bránit podáním žádosti státnímu zástupci o přezkoumání závažnosti těchto důvodů. Státní zástupce je povinen žádost vyřídit urychleně. Pokud se jedná o protokol z úkonu v přípravném řízení, kterému poškozený mohl být přítomen, nelze mu odepřít možnost do tohoto protokolu nahlédnout.
- **Právo žádat informace podle § 44a TR – o propuštění nebo útěku obviněného z vazby** - poškozený může podat u státního zástupce žádost, aby mu byla poskytnuta informace o tom, že obviněný byl propuštěn z vazby nebo z ní uprchnul. Informaci sdělí příslušný státní zástupce nebo policejní orgán v den, kdy k této skutečnosti došlo. O tomto právu musí být poškozený poučen.

2. PRÁVO AKTIVNĚ VYSTUPOVAT V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

- **Právo podat trestní oznámení** – podání trestního oznámení je prvním právem poškozeného, které může uplatnit před orgány činnými v trestním řízení. Tímto úkonem dává OČTŘ podnět k zahájení trestního stíhání a de facto se tak následně stává jednou ze stran trestního procesu. Podat trestní oznámení může ale i anonymně. Trestní oznámení se podává na kterémkoliv útvaru Policie ČR nebo na kterémkoliv státním zastupitelství bez ohledu na příslušnost a to buď písemně nebo ústně do protokolu. Trestní oznámení nemá stanovenou žádnou obsahovou formu, existují však jistá doporučení, co minimálně by mělo obsahovat. (S podáním trestního oznámení může poškozenému účinně pomoci pracovník PMS.)

- **Právo požádat o vyrozumění o učiněných opatřeních** (§ 158 TŘ) - např. "Žádám, abych byl do jednoho měsíce vyrozuměn, jak bylo s tímto trestním oznámením naloženo."
- **Právo dát (nedát) souhlas s trestním stíháním** (§ 163 TŘ) - trestní stíhání pro činy uvedené (taxativně vyjmenované) v tomto ustanovení je možné jen se souhlasem poškozeného – pokud je pachatelem trestného činu osoba, vůči níž má poškozený právo odepřít výpověď (tj. příbuzný nebo osoba blízká), v případě trestného činu znásilnění, pokud je pachatelem manžel nebo druh. Souhlas s trestním stíháním může být vzat kdykoliv zpět, a to až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. V některých případech však souhlasu není třeba (§ 163a TŘ) – trestným činem byla způsobena smrt, poškozený není schopen dát souhlas pro duševní poruchu, poškozený je mladší 15 let nebo když nebyl souhlas dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůžkami nebo nátlakem. (Pracovníci PMS mohou např. poškozeného na toto právo upozornit a pomoci mu s rozhodováním v této věci.)
- **Právo žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu** (§ 157a TŘ) - žádost je třeba podat ke státnímu zastupitelství, jehož státní zástupce dozoruje práci policie v přípravném řízení (příslušnost OČTŘ). Většinou okresní státní zastupitelství podle místa spáchání TČ, u závažnější trestné činnosti krajské státní zastupitelství.
- **Právo nechat se zastupovat zmocněncem (právo na bezplatnou pomoc, § 50 - 51a TŘ)** - každý poškozený má právo nechat se zastupovat zmocněncem. Zmocněncem může být jakákoliv fyzická osoba s plnou způsobilostí k právním úkonům, i bez právního vzdělání, nejčastěji však bývá zmocněncem advokát. Zmocněncem nemůže být osoba vystupující v trestním řízení jako svědek, znalec nebo tlumočník. Zmocněnec zastupuje poškozeného na základě plné moci, kterou lze udělit písemně nebo ústně do protokolu. Je dobré zvolit si zmocněnce co nejdříve, nejlépe před prvním výslechem ve věci (podáním vysvětlení). (Oblast zastupování zmocněncem je typická oblast, která je řešena v rámci kontaktu poškozeného a PMS, neboť poškozený má obvykle obavy s vystupováním v trestním řízení.)

- **Právo na bezplatnou pomoc – ustanovení soudem** - poškozený, který se připojil s nárokem na náhradu škody, má právo na ustanovení advokáta bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud osvědčí svoji nemajetnost. V přípravném řízení o tom rozhodne soudce (v řízení před soudem předseda senátu). Poškozený by měl již zároveň s návrhem předložit potřebné doklady osvědčující jeho nemajetnost (např. potvrzení od úřadu práce o tom, že je v evidenci uchazečů o zaměstnání, výplatní pásku, potvrzení o výši starobního nebo invalidního důchodu apod.). Pokud tak neučiní s návrhem, soud jej vyzve. Návrh je v přípravném řízení třeba podat u soudu příslušného v dané věci pro přípravné řízení, tj. u okresního soudu, do jehož obvodu spadá státní zástupce, který věc v přípravném řízení dozoruje. (Tato oblast je tak jako předchozí právo opět typická pro pomoc poškozenému pracovníkem PMS, neboť souvisí s náhradou škody, která poškozeného obvykle zajímá)
- **Bezplatné ustanovení advokáta Českou advokátní komorou (ČAK)** - ČAK může na základě žádosti určit advokáta povinného poskytnout právní pomoc ve vymezeném rozsahu. Žádost je třeba podat k České advokátní komoře, pobočka v Brně, Náměstí Svobody 84/15, 602 00 Brno. K žádosti je třeba přiložit Prohlášení o majetkových poměrech žadatele (formulář je ke stažení na <http://www.cak.cz>).
- **Právo žádat mediaci (souhlasit s ní)** – mediace je z hlediska poškozeného a PMS asi nejdůležitější činností v rámci trestního řízení, proto se jí budu podrobněji věnovat na závěr této kapitoly (kap. 3.4 – Mediace).
- **Právo činit návrhy na doplnění dokazování** - lze navrhnout písemně nebo ústně do protokolu; jako důkaz lze navrhnout zejména svědeckou výpověď a listinné důkazy, dále znalecký posudek, ohledání osob a věcí, rekognici, konfrontaci, vyšetřovací pokus atd.
- **Právo podat některé opravné prostředky** (o právu podat opravný prostředek musí být poškozený vždy v rozhodnutí OČTŘ poučen) – a to stížnost proti usnesení policie o odložení věci (§ 159a TŘ), stížnost proti usnesení státního zástupce o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 odst. 1 TŘ), o zastavení trestního stíhání (§ 171 odst. 2 TŘ), o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 5 TŘ) a o schválení narovnání (§ 309 odst. 2 TŘ).

- **Právo používat v trestním řízení mateřského jazyka** (§ 2 odst. 14 TR) - pokud je poškozený cizinec, je nutné při jeho výslechu zajistit tlumočnicka v případě, že trvá na tom, že chce vypovídat v mateřském jazyce.

3. PRÁVA A POVINNOSTI SVĚDKA

Tato práva a povinnosti se týkají poškozeného coby v roli svědka (samozřejmě se týkají i svědků, kteří nebyli poškozeni trestným činem). Svědek musí být vždy poučen o významu svědecké výpovědi, o právu odepřít výpověď, o zákazu výslechu a o následcích křivé výpovědi. Výslech osoby mladší 15 let by měl být proveden tak, aby jej nebylo třeba opakovat (pokud je taková osoba vyslýchána o okolnostech, jejichž ožívování v paměti by pro ni mohlo znamenat duševní trauma). K výslechu se přibere pedagog, mohou být přizváni i rodiče. V dalším řízení by tato osoba měla být vyslechnuta pouze výjimečně.

- **Institut utajeného svědka** (§ 55 odst. 2 TR) - pokud svědku (poškozenému) nebo osobě jemu blízké hrozí v souvislosti s podáním svědeckví újma na zdraví nebo vážné nebezpečí porušení jeho práv, má právo na to, aby OČTŘ učinil opatření k utajení jeho totožnosti a podoby - jméno, příjmení a osobní údaje svědka se neuvedou do protokolu, ale vedou se odděleně od trestního spisu tak, aby se s nimi mohli seznámit pouze OČTŘ v dané věci. V protokolu se uvede smyšlené jméno a smyšlené osobní údaje. Již při prvním výslechu ve věci musí být svědek o tomto právu poučen. Opatření má význam pouze, pokud je učiněno hned při prvním výslechu svědka (poškozeného).
- **Ochrana dle zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka** - poskytuje se jen ve výjimečných případech, nelze-li bezpečnost svědka (poškozeného) zajistit jiným způsobem. Poskytuje ji útvar speciálních služeb Policejního prezídia, na návrh OČTŘ. Zákon používá pojem ohrožená osoba, kterou kromě svědka (poškozeného) může být např. i znalec nebo tlumočnick, obhájce apod. Jedná se o soubor opatření, který zahrnuje mimo jiné osobní ochranu, přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti, zastírání skutečné totožnosti chráněné osoby, pomoc při začlenění v novém sociálním prostředí apod. Podmínkou poskytnutí této ochrany je souhlas ohrožené osoby a rozhodnutí Ministerstva vnitra, kterým schválí návrh

policejního orgánu, státního zástupce nebo soudce. Jedná se o opatření dlouhodobého či spíše trvalého charakteru.

- **Povinnost předvolané osoby dostavit se k podání vysvětlení i k výsledku** - pokud by tak neučinila, může být předvedena nebo jí může být uložena pořádková pokuta (až do výše 50.000,- Kč). O obsahu vysvětlení se sepíše úřední záznam, o svědecké výpovědi protokol.
- **Právo na právní pomoc advokáta** - osoba předvolaná k podání vysvětlení má právo na právní pomoc advokáta, musí si ho ovšem sama zajistit.
- **Právo odepřít výpověď** (§ 100 TR) - vysvětlení je možné odepřít ve stejných případech jako svědeckou výpověď, tj. pokud je vyslýchaný příbuzným podezřelého (v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel a druh), pokud by svou výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému nebo osobě blízké (uvedené neplatí v případě trestného činu, pro který platí oznamovací povinnost (§ 168 TZ – neoznámení trestného činu)).
- **Zákaz výsledku** (§ 99 TR) - svědek (tedy i osoba podávající vysvětlení) nesmí být vyslechnut ohledně okolností týkajících se utajovaných skutečností a pokud by porušil svou zákonnou povinnost mlčenlivosti (např. bankovní tajemství, listovní tajemství, povinnost mlčenlivosti na základě zákona o advokacii, povinnost mlčenlivosti dle exekučního řádu, povinnost mlčenlivosti dle notářského řádu atd.).
- **Právo na svědečné** – každý, kdo byl vyslechnut jako svědek, má právo na svědečné, kterým se rozumí náhrada nutných výdajů na cestovné a ušlého výdělku. Formulář pro uplatnění svědečného je součástí předvolání k výsledku. Právo na svědečné je třeba uplatnit do 3 dnů po výsledku. Výši svědečného určuje ten OČTR, který svědka předvolal.

4. PRÁVO NA NÁHRADU ŠKODY

Poškozený, kterému vznikla v souvislosti s trestným činem škoda, má právo na její náhradu. Tato oblast je typická pro řešení v rámci PMS, neboť náhrada škody je zpravidla jedním z bodů při mediaci a o náhradu vzniklé škody se obvykle ve větší míře zajímá i sám poškozený. Proto je důležité, aby pracovníci PMS mohli poškozenému

poradit, jaké má v této oblasti možnosti, a pomoci mu v jejich uskutečnění. Náhrady škody se může poškozený domáhat následujícími 5 způsoby:

➤ **Dohodou s pachatelem trestného činu, možnost využití mediace** (zejména v případě podmíněného zastavení trestního stíhání (§ 307 TR) a narovnání (§ 309 TR)) - Poškozený se může již v přípravném řízení obrátit na příslušné středisko Probační a mediační služby s požadavkem na mimosoudní zprostředkování jednání s pachatelem o náhradě materiální škody i nemateriální újmy způsobené trestným činem – mediaci. Příslušnou dohodu o náhradě škody může ovšem poškozený s pachatelem trestného činu uzavřít i samostatně, bez asistence Probační a mediační služby či jiného mediátora. Při uzavírání dohody o náhradě škody způsobené trestným činem je vhodné zvážit uzavření této dohody formou notářského, případně exekutorského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti. Dohoda uzavřená touto formou je dle ustanovení § 274 písm. d) Občanského soudního řádu exekucním titulem, a v případě dobrovolného neuhrazení náhrady škody pachatelem trestného činu lze okamžitě přistoupit k exekuci (bez nutnosti uplatnění nároku na náhradu škody soudní cestou, což může být velmi zdouhavé). Nevýhodou tohoto řešení jsou vyšší náklady (odměna notáře, exekutora za sepsání zápisu).

➤ **Připojením se s nárokem na náhradu škody v rámci trestního řízení – tzv. adhezní řízení¹** – Uplatnit nárok na náhradu škody v trestním řízení může jen ten, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda nebo škoda na zdraví (nelze se domáhat nároku na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, nárok na dlužné výživné, ani nárok na vydání bezdůvodného obohacení). Nárok musí být uplatněn včas, vůči konkrétní osobě a dostatečně určitě. Poškozený musí být o právu připojit se s nárokem na náhradu škody poučen. Soud je při rozhodování o náhradě škody vázán návrhem poškozeného, tzn. soud nemůže náhradu škody přiznat, pokud ji poškozený neuplatnil, a dále nesmí přiznat víc, než poškozený požaduje. Poškozený může vzít svůj nárok během řízení kdykoliv zpět a má také právo podat návrh na zajištění nároku na náhradu škody na majetku pachatele v případech, kdy je odůvodněná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody bude zmařeno.

¹ **Adhezní řízení** (z lat. *adhaere* = lnout;) označuje v právu takové řízení, které by bylo možno vést samostatně, avšak protože je souběžně vedeno jiné (hlavní) řízení, lze věc projednat s nižšími procesními náklady v jeho rámci. Adhezní řízení není přípustné iniciovat libovolně, ale pouze v zákonem vymezených případech. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Adhezní_řízení)

➤ **Žalobou na náhradu škody v civilním řízení** - Pokud se poškozenému nepodaří z nějakého důvodu uplatnit nárok na tyto škody v trestním řízení (např. je trestním soudem odkázán na občanskoprávní řízení), může podat proti pachateli žalobu na náhradu škody u civilního soudu. Pro tyto případy je pak poškozený odkázán na zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Pokud jde o náhradu majetkové škody, hradí se škoda skutečná i ušlý zisk (§ 442 – 443 Občanského zákoníku). Újma na zdraví se odškodňuje pouze finančně a hradí se (dle § 444 - 449a Občanského zákoníku):

- ❖ bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění (použije se vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění),
- ❖ jednorázové odškodnění pozůstalým (manželovi nebo manželce, každému dítěti a každému rodiči 240.000 Kč, každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85.000 Kč, každému sourozenci zesnulého 175.000 Kč, každé další osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240.000 Kč),
- ❖ ztráta na výdělků po dobu pracovní neschopnosti,
- ❖ ztráta na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě,
- ❖ ztráta na důchodu,
- ❖ náklady na výživu pozůstalým (pokud nejsou hrazeny vdovským nebo sirotčím důchodem),
- ❖ náklady spojené s léčením,
- ❖ přiměřené náklady spojené s pohřbem.

➤ **Podáním žádosti podle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti** – V případě škody na zdraví způsobené trestným činem je možné obrátit se na stát s žádostí o poskytnutí peněžité pomoci, kterou upravuje zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů. Za oběť ve smyslu tohoto zákona bude žadatel považován pouze v případě, že mu v důsledku trestného činu byla způsobena újma na zdraví. Nutnou, nikoli však postačující podmínkou k přiznání peněžité pomoci takové oběti je výše bodového ohodnocení bolesti (nikoliv ztížení společenského uplatnění) dosahující alespoň

100 bodů. Fyzické osobě, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví, se poskytne na jeho žádost peněžité pomoci v paušální částce 25.000 Kč, nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 150.000 Kč. Fyzické osobě, která je pozůstalou po oběti, jež v důsledku trestného činu zemřela (byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo jíž zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu), se poskytne peněžité pomoci v paušální částce 150.000 Kč; pomoc nesmí ve svém součtu přesáhnout částku 450.000 Kč, a je-li počet obětí více než tři osoby, poskytovaná částka se u každé oběti přiměřeně krátí. Na závěr musím ještě podotknout, že pomoc dle tohoto zákona je pouze půjčka a pokud oběť obdrží náhradu škody jiným způsobem (např. od pachatele), je povinna peněžní pomoci vrátit (do výše náhrady škody od někoho jiného). Oběť ale může ministerstvo spravedlnosti požádat, aby bylo vrácení poskytnuté pomoci prominuto. V současné praxi však většina obětí, kterým byla pomoc poskytnuta, nemusí vracet ani část této pomoci.

➤ **Poskytnutí plnění od příslušné pojišťovny** - v případě škody (na majetku, na zdraví) způsobené motorovým vozidlem v důsledku dopravní nehody má poškozený nárok na náhradu škody z povinného ručení pachatele. V České republice poskytují pojištění povinného ručení např. Allianz pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna, Česká pojišťovna, ČSOB pojišťovna, Generali pojišťovna, Kooperativa pojišťovna a další. Pokud se poškozenému nepodařilo zjistit pojišťovnu pachatele, je možné najít příslušnou pojišťovnu v databázi České kanceláře pojistitelů. (VENGLÁŘOVÁ, M. ŠTĚPANÍK, P. MARKOVÁ, L. ET AL. *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí.*)

3.2 Participace poškozeného – řízení před soudem

V řízení před soudem má poškozený mnoho práv stejných jak v přípravném řízení, samozřejmě ale ne všechna. Ta práva, která se vyskytla již v přípravném řízení, nyní již pouze vyjmenuji, o nových právech napíši potřebné minimum. Stejně jako v přípravném řízení můžeme práva poškozeného rozdělit do stejných 4 skupin:

1. Právo na informace
2. Právo aktivně vystupovat v trestním řízení
3. Práva a povinnosti svědka
4. Právo na náhradu škody a nákladů

1. PRÁVO NA INFORMACE

Můžeme říci, že skupina práv na informace je v řízení před soudem stejná jak v řízení přípravném. Pouze s tím rozdílem, že v řízení před soudem podává nyní informace soud a ne OČTŘ. Jedná se tedy o tato práva:

- **Právo na poučení**
- **Právo na informace o průběhu trestního řízení**
- **Právo nahlížet do spisu, pořizovat opisy a kopie ze spisu**
- **Právo žádat informace podle § 44a TŘ – o propuštění nebo útěku obviněného z vazby**

2. PRÁVO AKTIVNĚ VYSTUPOVAT V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

- **Právo vzít zpět souhlas s trestním stíháním (§ 163 TŘ)** – v přípravném řízení má poškozený možnost dát nebo nedát souhlas s trestním stíháním, v řízení před soudem může tento souhlas vzít zpět. Pokud však vezme svůj souhlas zpět, nelze ho již obnovit.
- **Právo nechat se zastupovat zmocněncem** – toto právo je v řízení před soudem účelné v případech, kdy se poškozený nechce účastnit celého hlavního líčení (zejména pokud je hlavní líčení opakovaně odročováno).
- **Právo na bezplatnou pomoc – ustanovení soudem** – v řízení před soudem rozhoduje o bezplatném ustanovení advokáta předseda senátu (v přípravném řízení soudce).
- **Bezplatné ustanovení advokáta Českou advokátní komorou (ČAK)**
- **Právo žádat mediaci (souhlasit s ní)**
- **Právo činit návrhy na doplnění dokazování**

- **Právo na doručení opisu žaloby a na vyrozumění o hlavním líčení** - poškozený musí být o hlavním líčení vyrozuměn nejpozději 3 dny předem. Pokud má zmocněnce, doručuje se opis obžaloby i vyrozumění o hlavním líčení tomuto zmocněnci. Současně s doručením opisu obžaloby je poškozený vyzván k navržení důkazů.
- **Právo zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání odvolacího soudu při rozhodování o odvolání (právo, ne však povinnost)** – povinnost dostavit se má poškozený pouze v případě, pokud je předvolán jako svědek. V rámci hlavního líčení má poškozený zejména právo připojit se s nárokem na náhradu škody, právo klást dotazy vyslychaným osobám, právo vyjadřovat se k provedeným důkazům, činit návrhy na doplnění dokazování a právo před skončením řízení se k věci vyjádřit (právo na závěrečné řeči).
- **Právo připojit se s nárokem na náhradu škody** – nejpozději do zahájení dokazování (výslechu obviněného) se může poškozený připojit s nárokem na náhradu škody (právo na náhradu škody rozvedeno již v kapitole 3.1– Participace poškozeného – přípravné řízení).
- **Právo na doručení rozsudku a trestního příkazu (pokud se připojil s nárokem na náhradu škody)** – toto právo má poškozený pouze v případě, pokud se připojil s nárokem na náhradu škody.
- **Právo podat některé opravné prostředky** – o právu podat opravný prostředek musí být poškozený vždy poučen v rozhodnutí soudu. Poškozený může podat tyto opravné prostředky:
 - *Odvolání* – poškozený, který se připojil s nárokem na náhradu škody, může podat odvolání proti rozsudku pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo proto, že takový výrok učiněn nebyl (poškozený nemůže podat odvolání proti zprošťujícímu rozsudku. Odvolání je třeba podat do 8 dnů ode dne doručení opisu rozsudku u soudu, který rozsudek vyhlásil.
 - *Stížnost proti usnesení soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 5 TR* – stížnost je třeba podat do 3 dnů od oznámení usnesení u soudu, který usnesení vydal.

- *Stížnost proti usnesení soudu o schválení narovnání podle § 309 odst. 2 TR* – stížnost je třeba podat do 3 dnů od oznámení usnesení u soudu, který usnesení vydal.

3. PRÁVA A POVINNOSTI SVĚDKA

Svědka má v řízení před soudem v podstatě stejná práva a povinnosti jak v přípravném řízení. Navíc má před soudem dvě další práva, která souvisí s již dříve uvedenými právy svědka. Jedná se o:

- **Právo žádat o výslech v nepřítomnosti pachatele** (§ 183a, § 209 TR) – svůj význam má zejména v případě utajeného svědka (§ 55 odst. 2 TR), ale lze o něj požádat i v případech, kdy totožnost svědka (poškozeného) není utajena. Předseda senátu může obžalovaného vykázat z jednací síně po dobu výslechu svědka, případně lze svědka vyslýchat pomocí audiovizuální techniky. Obžalovaný však musí být následně s výslechem svědka seznámen a musí mu být umožněno klást vyslýchanému dotazy. Vykázat nelze obhájce obviněného. S tímto právem poškozeného souvisí i povinnost předsedy senátu bezodkladně učinit všechna potřebná opatření k ochraně vyslýchaných osob po ukončení výslechu, a obecně povinnost učinit opatření vhodná k zajištění bezpečnosti a utajení totožnosti svědka. Může jít o různá opatření organizačního a technického rázu (zajištění toho, aby se svědek nedostal cestou do jednací síně do kontaktu s obžalovaným nebo jinými osobami, od kterých mu hrozí nebezpečí), doprovod justiční stráže apod. Předseda senátu může o pomoc požádat příslušný útvar Policie ČR (zde se jedná o určité okamžité řešení nastalé situace, předseda senátu toto opatření činí sám, bez nutnosti souhlasu Ministerstva vnitra).
- **Možnost vyloučení veřejnosti z důvodu ohrožení bezpečnosti či jiného důležitého zájmu svědka** (§ 200 TR) – Při hlavním líčení může být veřejnost vyloučena, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků; k tomuž účelu může předseda senátu učinit i jiná přiměřená opatření. Veřejnost lze vyloučit také jen pro část hlavního líčení.

4. PRÁVO NA NÁHRADU ŠKODY A NÁKLADŮ (§ 154 TR)

Poškozený, jemuž byla rozhodnutím soudu alespoň z části přiznána náhrada škody způsobená trestným činem, má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k uplatnění práva (zejména jízdného, stravného, nocležného, ztráty na výdělku, poštovního atd.) a nákladů vzniklých přibráním zmocněnce. Pokud byl zmocněncem poškozeného advokát, přiznává se náhrada nákladů na odměnu advokáta pouze ve výši stanovené vyhláškou č. 484/2000 Sb., což mnohdy neodpovídá výši smluvní odměny, kterou advokát požaduje na základě příslušné smlouvy o právní pomoci. Na tuto skutečnost by měl každý advokát svého klienta – poškozeného – upozornit. (VENGLÁŘOVÁ, M. ŠTĚPANÍK, P. MARKOVÁ, L. ET AL. *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí.*)

3.3 Participace poškozeného – vykonávací řízení

Pravomocným rozhodnutím trestního soudu končí většina procesních práv poškozeného popsanych v předešlých kapitolách. Hlavním právem poškozeného po pravomocném rozhodnutí trestního soudu je zejména právo na náhradu škody, poškozený však má i některá další práva. Poškozený nemá právo podat mimořádné opravné prostředky (opravné prostředky proti pravomocnému rozhodnutí).

➤ **Právo na informace podle § 44a TR – o propuštění nebo útěku odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody** – poškozený může podat u soudu (který věc rozhodoval v 1. stupni) žádost, aby mu byla poskytnuta informace o tom, že obviněný byl propuštěn z výkonu trestu nebo z něj uprchl. Poškozeného o tom vyrozumí příslušná věznice písemně a to nejpozději následující den poté, co k této události došlo. O tomto právu musí být poškozený poučen.

➤ **Právo na náhradu škody** - pokud má poškozený po pravomocném rozhodnutí soudu exekuční titul (rozsudek nebo trestní příkaz, kterým byla pachateli uložena povinnost nahradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem a ten tak neučinil dobrovolně; usnesení o povinnosti odsouzeného nahradit poškozenému náklady trestního řízení, pokud tak pachatel neučinil dobrovolně), může:

- *Podat návrh na soudní výkon rozhodnutí* – podává se u okresního soudu příslušného nejčastěji podle místa bydliště, poškozený platí soudní poplatek ve výši 300 Kč, pokud je vymáhaná částka do 15.000 Kč, nad 15.000 Kč činí poplatek 2 % z vymáhané částky a může se opět nechat zastupovat zmocněncem. Na základě takto podaného návrhu soud nařídí výkon rozhodnutí navrženým způsobem (srážky ze mzdy, přikázání pohledávky, prodej movitých věcí, prodej nemovitosti, prodej podniku, zřízení soudcovského zástavního práva), a ten bude následně proveden soudním vykonatelem. Tento způsob exekuce je poměrně zdlouhavý, může se táhnout až několik let.
- *Podat návrh na exekuci (prostřednictvím soudních exekutorů)* – dle zákona č.120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, se může poškozený obrátit na některého ze soudních exekutorů a ten již zařídí vše potřebné (podá návrh k soudu na nařízení exekuce, zvolí způsob provedení exekuce, atd.). Tento způsob je rychlejší a efektivnější, ale může být finančně náročnější, neboť exekutor vyžaduje vedle vyhláskové odměny také odměnu smluvní (stanovenou procentuální částkou z vymáhané pohledávky). (VENGLÁŘOVÁ, M. ŠTĚPANÍK, P. MARKOVÁ, L. ET AL. *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí.*)

3.4 Mediace

Mediace je nejdůležitější činnost Probační a mediační služby v souvislosti s poškozeným a trestním řízením. Z pravidla se kontakt poškozeného a pracovníka Probační a mediační služby uskutečňuje v souvislosti s mediací (směřuje k ní) a na ostatní práva a povinnosti poškozeného v trestním řízení postupně naráží při společné komunikaci. Leták Probační a mediační služby nazvaný *Mediace* přikládám jako přílohu č.1.

Mediací nazýváme dobrovolné, osobní a přímé setkání oběti a pachatele trestného činu za účasti mediátora. Příprava a realizace mediace probíhá zpravidla v přípravném řízení, případně v řízení před soudem. Pracovník PMS mapuje potřeby obou stran trestního konfliktu a dojednává s nimi další kroky, které společně učiní. Vyváženost a nestrannost jsou klíčovými principy pracovníka při přípravě a realizaci

mediace. Rozhodnutí o účasti na společném setkání je pro oběť i pro pachatele často obtížné a spojené s mnoha obavami. Důvěra ve schopnosti, podporu a nestrannost pracovníka PMS je proto jedním ze základních předpokladů pro rozhodnutí účastnit se mediace.

➤ **Výběr vhodných případů** – Činnost v přípravném řízení může být střediskem PMS zahájena teprve poté, co bylo sděleno obvinění konkrétnímu pachateli a toto středisko se o vhodném případě dozvědělo. Podnět k činnosti přichází od policejního orgánu či státního zastupitelství, popř. soudu. Středisko PMS může však kontaktovat i obviněný, poškozený či jejich blízcí. Jedním z nejdůležitějších předpokladů pro vytipování vhodného případu je doznání pachatele a jeho ochota napravit důsledky činu. Další z často zmiňovaných kritérií předpokládá, že vhodnějším případem k mediaci bude situace, kdy se oběť a pachatel osobně znali již před spáchaným činem a celá událost je vyústěním určitého konfliktu, k němuž mezi nimi došlo. Často jde o konflikty mezi sousedy, v místní komunitě (ulici, čtvrti,...) či rodinnými příslušníky. Samotným obsahem společného jednání obou stran je narovnání vzájemného vztahu, finanční újma bývá nezdědkou spíše okrajovou záležitostí, což je zpravidla ku prospěchu mediačního procesu. Mezi vhodné případy můžeme zařadit také trestné činy spáchané prvopachatelem. Lze předpokládat, že „nezkušený pachatel“ bude spíše projevoval upřímnou snahu po nápravě a odstranění způsobené újmy. Dalším kritériem bývá věk pachatele. V praxi PMS se osvědčuje využití mediace u mladistvých pachatelů. Konfrontace s následky trestného činu, přímé setkání s obětí a náprava způsobené újmy může mít na mladistvého hluboký výchovný dopad a tím významně snížit riziko recidivy¹.

➤ **Konzultace s obviněným** – Pozvání na úvodní konzultaci je pro obviněného i poškozeného obvykle spjato s nejasným očekáváním. Obviněný přicházející do střediska PMS čelí trestnímu stíhání a pravděpodobnému odsouzení a trestu. Mnohdy se jen obtížně orientuje ve složitých procesech trestního stíhání a roli všech institucí, které do tohoto procesu zasahují. Přichází s určitou nadějí, že se mu dostane dosud nespecifikované pomoci. Úvodní část rozhovoru je věnována objasnění otázek obviněného v souvislosti s rolí PMS v případě a trestněprávnímu kontextu případu. Při vysvětlování je nezbytné hovořit pro klienta srozumitelným jazykem a zdržet se

¹ Recidiva – (z [lat. recidivus](http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva), opakující se) označuje, že člověk (recidivista) opakovaně upadl do nějaké nežádoucí situace (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva>).

používání odborných termínů, jež mohou přinést další nejasnosti. „Příběh je jednou z hlavních částí setkání. Klient v této fázi popisuje událost trestného činu ze svého pohledu. Pracovník do vyprávění přiměřeně vstupuje se svými otázkami, které se ovšem nevztahují ke skutkové podstatě trestného činu či pravdivosti sděleného. Smyslem není věc „vyšetřit“, ale klientovi a jeho příběhu porozumět. Pracovník se zajímá o pozadí celé události. *Jak se na věc dívají jeho blízcí a rodiče? Co mu dělá největší starost? Co všechno se v jeho životě změnilo? Přijímá odpovědnost za následky svého činu? Uvědomuje si, v jaké situaci je poškozený? Uvažoval někdy o způsobu, jak vše napravit? Existují kromě poškozeného ještě další lidé, jimž bylo ublíženo?* Tyto otázky vedou pachatele k přijetí odpovědnosti a k úvahám o nápravě. Pracovník klienta motivuje, aby uvažoval nad možnostmi nápravy spáchaného činu. Nepředkládá mu hotové řešení postupu, ale vede ho naopak k vlastní aktivitě. Následuje dojednání spolupráce klienta s pracovníkem. Jak může PMS pomoci realizovat návrhy k nápravě? Zaznít může nabídka zprostředkování společného setkání. K samotnému rozhodnutí nemusí dojít na úvodní konzultaci, klient má mít dostatek času si vše pečlivě rozmyslet. Závěr konzultace je příležitostí ke shrnutí toho, na jakých krocích budou společně v následujících dnech pracovat, co má klient za úkol, apod. Klient má být srozuměn s postpem pracovníka i ve vztahu k poškozenému a k orgánům činným v trestním řízení.

➤ **Konzultace s poškozeným** – Úvodní konzultace má poskytnout oběti trestného činu dostatek informací k rozhodnutí, zda využije nabídky pracovníka ke spolupráci. Cílem je zplnomocnění klienta, jeho podpora k aktivnímu vstupu do řešení způsobené újmy a vyjádření jeho zájmů a potřeb. Poškozený je v celé věci ten, komu bylo ublíženo a kdo má nárok na morální a materiální odškodnění. Úvodní část rozhovoru s poškozeným se, stejně jako v případě pachatele, zaměřuje na vyjasnění otázek, s nimiž oběť přichází. Často potřebuje rozumět průběhu trestního řízení a roli PMS. Respekt a porozumění pracovníka k potřebám poškozeného je nezbytným předpokladem pro navázání vztahu a získání důvěry. Následuje téma události trestného činu. *Jak prožíval celou událost? Jaké následky měl trestný čin pro běžný život? Došlo k poškození ještě dalších lidí, např. blízkých osob oběti?* Pracovník se snaží v této fázi pomocí otázek zmapovat všechny následky spáchaného činu vůči oběti a z jejího pohledu porozumět celé události. Rozhovor má odpovědět i na otázky spojené s potřebami oběti. *Jaké potřeby vznikly v souvislosti s trestným činem? Co by pomohlo tyto potřeby uspokojit? Jaká je jeho představa o náhradě škody? Vnímá jako důležité téma omluvu pachatele? Pokud*

ano, jak se dívá na možnost přímého setkání? Jaké otázky či obavy vyvstávají v souvislosti se setkáním s pachatelem? Co by chtěl pachateli říct? V závěru setkání se pracovník s poškozeným věnuje konkrétní formě spolupráce. Jedním z hlavních témat často bývá společné setkání s pachatelem – mediace. Klient má být dostatečně informován, aby se mohl informovaně rozhodnout.

➤ **Příprava společného setkání** – Důkladná příprava je důležitou podmínkou pro úspěšnou mediaci. Předpokládá další individuální schůzky s klienty. Obě strany musí být dobře seznámeny s tím, co mohou od společného setkání očekávat. Je třeba zvážit především následující otázky: *Lze z postoje pachatele usuzovat, že pro oběť bude setkání bezpečné a nedojde k tzv. sekundární viktimizaci? Je oběť připravena na setkání s pachatelem? Dostalo se jí náležité podpory ze strany pracovníka? Má k dispozici potřebné množství informací k rozhodnutí, zda se mediace zúčastní? Reflektuje¹ pachatel dostatečně vlastní odpovědnost za spáchaný trestný čin a je připraven se omluvit a nahradit způsobenou škodu? Je vhodná účast dalších osob na společném setkání?*

➤ **Společné setkání pachatele a oběti** – Setkání tváří v tvář mezi obětí a pachatelem je vyvrcholením mnohdy týdny trvajících společného úsilí a příprav. Přesto je výsledek mediace nejistý a může přinést nečekané situace. Úvod společného setkání je v rukou mediátora², který má klidným, rozvázným a zároveň jistým vystupováním dodat odvalu oběma stranám konfliktu. Pachatel a oběť tak mohou získat důvěru v mediátora a jeho schopnosti řídit proces mediace. Po přivítání účastníků je mediátor informuje o účelu setkání a seznámí je s pravidly vzájemné komunikace. Smyslem pravidel je vytvořit pro obě strany bezpečné prostředí. Společné setkání se v další části zaměřuje na vyprávění události trestného činu z pohledu obou stran sporu. Umožňuje pachateli i oběti hovořit o tom, co se z jejich pohledu stalo a jaké to pro ně mělo důsledky, zároveň také naslouchat „příběhu“, který vypráví druhá strana. V případě, že se mediace účastní další osoby, mediátor jim poskytne příležitost se vyjádřit k události trestného činu. Mediace není způsob, jak „objektivně“ zjistit, jak k činu došlo a co se vlastně odehrálo. To je věcí policie a obecně orgánů činných v trestním řízení. Pro samotné řešení sporu mezi oběma stranami jsou obvykle „skutečnosti“ zjištěné při vyšetřování důležité zpravidla jen málo. Jako první hovoří o celé události zpravidla oběť. Mediátor

¹ Reflektuje - Reflexe (z latinského *reflecto, reflexi*, ohýbat, obracet nazpět, odrážet) znamená zpětný odraz, odtud reflektuje - znamená zpětně odráží (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Reflexe>).

² V této části kapitoly budu pro pracovníka PMS realizujícího mediaci užívat označení mediátor.

klade v průběhu vyprávění doplňující otázky, jež pomohou osvětlit celý příběh. Pro pachatele je vyprávění oběti jedinečnou příležitostí k uvědomění si důsledků svého jednání. Poté vypráví celou událost z e svého pohledu pachatel. Po dovyprávění obou příběhů se osvědčuje kladení otázek oběti přímo pachateli. Stejná příležitost musí být poskytnuta druhé straně, tedy pachateli. Dojde tak poprvé během mediace k přímému dialogu mezi oběma stranami. Mediátor vstupuje citlivě do rozhovoru, dbá na to, aby žádné vyřčené téma nebylo zapomenuto. Postupně společně vypracují seznam témat, o nichž je nezbytné hovořit. Pozornost je věnována postupně všem oblastem. Jedním z klíčových témat, jež zpravidla znamenají významný posun v procesu mediace, je omluva pachatele. Oběť vnímá ve většině případů omluvu jako první důležitý krok k odstranění újmy způsobené trestným činem. Omluva je obecně předpokladem k dalšímu pozitivnímu vývoji celého mediačního setkání a vyřešení dalších sporných témat. V praxi se osvědčuje zabývat se nejprve tématy, které souvisejí s dopady trestného činu na vztahy mezi oběma stranami, popř. dalšími otázkami o nemateriální újmě. Teprve po jejich vyřešení je vhodné přejít k otázkám spojeným s náhradou škody. Cílem závěrečné fáze mediace je shrnutí dohodnutých řešení sporných témat, k nimž obě strany během setkání dospěly. Poté mediátor s účastníky zpracovává písemnou dohodu upravující závazky pachatele ve prospěch oběti. Zásadním tématům účastníků je nutné věnovat dostatek času a zajistit, aby dosažený výsledek skutečně odrážel potřeby a zájmy obou stran sporu. Osvědčuje se, když jsou řešení co nejkonkrétnější a když vylučují dvojí výklad. Ve většině případů se zpracovává písemná dohoda, která podrobně upravuje vzájemné závazky a povinnosti zúčastněných stran. V některých případech se nepodaří dospět k dohodě. Důvodů může být celá řada, např. když oběť neakceptuje úhradu škody formou splátek.

➤ **Písemné výstupy z mediace** – Pracovník – mediátor - zpracovává pro potřeby státního zástupce či soudce závěrečnou zprávu o výsledku mediace. Jejím obsahem je shrnutí závěrů společného setkání, k nimž obě strany dospěly, a přehled kroků realizovaných pracovníkem. V závěru zprávy pracovník zpravidla doporučí státnímu zástupci další postup ve věci. Závěrečná zpráva je stručná a neobsahuje informace ani údaje vztahující se k samotnému procesu mediace ani další skutečnosti, které se pracovník během mediace dozvěděl. Obsah setkání proto zůstává důvěrný, ve zprávě je uveden pouze jeho výsledek. Zpráva o výsledku mediace slouží státnímu zástupci či soudci jako podklad pro další rozhodnutí. Dohoda o nápravě vzájemných vztahů

a náhradě škody je výsledkem společného setkání mezi obětí a pachatelem a pracovník ji přikládá jako přílohu k závěrečné zprávě z mediace. (ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace.*)

3.5 Dílčí závěr

Poškozený má v trestním řízení jen ta práva a povinnosti, které mu dává zákon – trestní řád. Pracovníci Probační a mediační služby mohou poškozenému pomoci s realizací těchto práv nebo na ně poškozeného upozornit. Práva a povinnosti v přípravném řízení a řízení před soudem můžeme shrnout do 4 velkých skupin, a to na práva na informace, právo aktivně vystupovat v trestním řízení, práva a povinnosti svědka a právo na náhradu škody a nákladů. Z hlediska poškozeného a PMS je nejdůležitějším právem poškozeného žádat mediaci nebo s ní souhlasit či nesouhlasit. Mediací nazýváme dobrovolné, osobní a přímé setkání oběti a pachatele trestného činu za účasti mediátora (pracovníka PMS).

4. Instituce pečující o poškozené v ČR

Institucí, které se nějakým způsobem věnují osobě poškozené trestným činem, je v ČR opravdu hodně. Já se v této kapitole pokusím popsat alespoň nejvýznamnější z nich.

Liga lidských práv – <http://www.llp.cz>

Liga lidských práv je česká nevládní organizace, která se zaměřuje na ochranu lidských práv v rozsahu, v kterém tato práva garantuje Listina základních práv a svobod a závazné mezinárodní smlouvy. Liga prosazuje lidská práva pro zvýšení kvality a důstojnosti života, a to za pomoci výzkumu, vzdělávání, vedení strategických právních případů a předkládání argumentů a řešení. V oblasti trestní spravedlnosti poskytuje pomoc vybraným skupinám osob, zejména obětem násilných trestných činů policistů, rasově motivovaných trestných činů a trestných činů ze strany zdravotnického personálu.

Bílý kruh bezpečí – <http://www.bkb.cz>

Bílý kruh bezpečí poskytuje už 20 let odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory. Nabízí služby psychologů i právníků a snaží se zmírnit stopy, které na klientech setkání se zločinem zanechalo. Mimo to se jeho odborníci podílejí i na tvorbě zákonů. Bílý kruh bezpečí se věnuje ve větší míře také domácímu násilí – bližší informace lze nalézt na <http://www.donalinka.cz> nebo <http://www.domacinasili.cz>.

Asociace občanských poraden – <http://www.obcanskeporadny.cz/>

AOP byla zřízena pro rozvoj sítě občanských poraden. Občanské poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné sociálně odborné poradenství v 18 právních oblastech a upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů. Jeden z projektů AOP se věnuje právě obětem trestných činů.

Intervenční centra

Od 1. ledna 2007 působí v České republice nová pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím - Intervenční centra. Tato centra poskytují individuální sociálně právní pomoc v konkrétních případech a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech vykazání spolupracují s Policií České republiky. Personálně je jejich činnost zajištěna proškolenými pracovníky, kteří mají pro tuto službu osvědčené signované náměstkem ministra práce a sociálních věcí. Kontakty na jednotlivá krajská intervenční centra lze nalézt např. na <http://www.domacinasili.cz>.

Z dalších institucí věnujících se domácímu násilí a jeho obětem bych jmenoval např.:

Magdalenium (<http://www.magdalenium.cz>), - je provozovatelem azylového domu Helena, poskytujícího ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem azylové ubytování s následným psychologickým, sociálním a právním poradenstvím. Azylový dům je jediný v Brně s utajenou adresou.

ProFem (<http://www.profem.cz/>) - se již od roku 1993 zaměřuje na poskytování poradenských služeb a konzultací ženským projektům a organizacím. V oblasti ženských lidských práv a násilí na ženách se věnuje politickému lobbyingu, vydávání publikací a bezplatnému právnímu poradenství obětem domácího násilí.

Spondea při ČČK Brno (<http://www.spondea.cz>) - je obecně prospěšná společnost, jejímž posláním je zlepšování kvality života dětí, mladých lidí, a jejich blízkých, dále osob ohrožených domácím násilím, s cílem podpořit je ve schopnosti řešit jejich obtížné životní situace a opětovně se začlenit do společnosti.

Acorus – (<http://www.acorus.cz/>) - občanské sdružení poskytující osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé sociální situace. Pomoc je poskytována prostřednictvím služeb azylový dům, krizová pomoc a odborné sociální poradenství

ROSA - <http://www.rosa-os.cz/> - centrum pro týrané a osamělé ženy - je nestátní nezisková organizace, která se ve své činnosti zaměřuje na přímou komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci tohoto jevu.

Elektra - <http://www.centrumelektra.cz/>

Občanské sdružení Elektra je nevládní neziskovou organizací, která vznikla z iniciativy klientek a terapeutek v roce 1995 na pomoc ženám - obětem sexuálního násilí v dětství a ženám znásilněným.

České sdružení obětí dopravních nehod - <http://www.csodn.cz/>

Hlavní náplní Českého sdružení obětí dopravních nehod je poskytování pomoci obětem dopravních nehod, a to jak postiženým účastníkům, tak i pozůstalým, kteří se dostali do velmi těžké životní situace. Ve velké bolesti ze ztráty blízké osoby či těžkého ublížení na zdraví, kdy jsou téměř paralyzovány v běžném fungování, musí řešit praktické problémy, týkající se např. zajištění pohřbu, jednání na různých úřadech, soudních jednání, finančních problémů, zajištění odborné lékařské či sociální péče atd. Proto je velmi důležité mít v této situaci někoho, kdo bude naslouchat, sdílet prožívanou bolest, držet za ruku, případně pomoci při řešení praktických záležitostí.

Dětským obětem se věnují:

Linka bezpečí (<http://www.linkabezpeci.cz>) - jak vyplývá ze samotného názvu organizace, Sdružení bylo založeno za účelem pomoci dětem a mladým lidem nejen v jejich obtížných životních situacích, ale i při jejich každodenních starostech a problémech.

Dětské krizové centrum (<http://www.dkc.cz>) – věnuje se týraným, zneužívaným a zanedbávaným dětem v oblasti prevence, diagnostiky i terapie

Nadace Naše dítě (<http://www.nasedite.cz>) - posláním a cílem nadace je pomoc týraným, zneužívaným, handicapovaným, ohroženým a opuštěným dětem.

Fond ohrožených dětí (<http://www.fod.cz/>) - Fond ohrožených dětí je občanské sdružení na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem.

Růžová linka (<http://ruzovalinka.cz>) - je telefonická linka pro děti a mladé lidi ve stavu akutní krize nebo v situaci, kdy si neumějí poradit nebo se rozhodnout. Zřizovatelem je Česká společnost na ochranu dětí.

La Strada – <http://www.strada.cz/>

Obecně prospěšná společnost La Strada Česká republika je nevládní nezisková organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi.

Parazitující společnosti

Závěrem této kapitoly bych se chtěl ještě pozastavit u společnostech, které nabízejí poškozeným pomoc s uplatňováním nároků na náhradu škody (o náhradě škody viz kap.3 – Participace poškozeného v rámci PMS). Vzhledem k tomu, že nárok na náhradu škody bývá velmi často uplatňován právní cestou, nabízí tuto pomoc různí právníci, právní kanceláře či jiné společnosti. Právní obor zaměřený na náhradu škody má své nepsané zvyklosti, které by měli respektovat všichni právníci. Jednou z těchto zvyklostí je to, že poškození platí odměnu za právní služby teprve podle výsledku práce kanceláře, která je zastupuje. Výše odměny je limitovaná etickým kodexem a kancelář je nejčastěji oprávněna ponechat si náhradu nákladů řízení (soudního nebo řízení s pojišťovnou) a proto si může dovolit pracovat pro své klienty za odměnu, kterou však uhradí škůdce nebo jeho pojišťovna.

Bohužel se vyskytují společnosti, které se tímto nepsaným pravidlem neřídí a doslova parazitují na poškozeném a požadují jako svoji odměnu podíl na vymoženém odškodném přesahující 25 %. Často se však tento podíl na odškodněném vyšplhá i přes 50 % vymožené částky. Pokud by se poškozený setkal s takovýmto přístupem, měl by určitě zbystřit a s takovou pomocí nesouhlasit a hlavně nepodepisovat žádné smlouvy. Tyto společnosti si ve svých smlouvách navíc často stanoví i dosti vysoké pokuty pro poškozeného za porušení různých povinností uvedených ve smlouvě.

Problém je, že tyto parazitující společnosti jsou na první pohled těžko rozpoznatelné od společností, které se chovají „fér“. Většinou je poškozený může poznat až po řádném přečtení smlouvy. Můžeme se jen domnívat, že běžná praxe takovýchto společností je, že nutí klienta podepsat smlouvu bez možnosti, aby si ji vzal s sebou a řádně si ji přečetl. Naopak se pravděpodobně snaží o to, aby poškozený smlouvu podepsal hned na místě.

V příloze č.3 uvádím Příkazní smlouvu o uplatňování nároků na náhradu škody společností Evropské centrum odškodného. V této smlouvě se v článku V. (Odměna) hovoří o odměně za činnost společnosti ve výši 40 % + DPH ze všech peněžních plnění přijatých na náhradu škody. Článek II. zase upravuje pokutu v případě, že si poškozený

zvolí jiného zástupce k uplatnění nároku na náhradu škody. Ta se odvíjí od smluvené odměny nebo je ve výši 50.000 Kč.

Dílčí závěr

Institucí, které poškozeným poskytují nějakou pomoc, je v ČR opravdu hodně. Úkolem pracovníků Probační a mediační služby je mimo jiné poskytnout poškozenému kontakty na tyto instituce, případně je upozornit na činnost tzv. parazitujících společností. Mezi nejznámější instituce poskytující pomoc poškozeným patří Liga lidských práv, Bílý kruh bezpečí, Linka bezpečí či Nadace Naše dítě.

5. Kazuistika

5.1 Úvod do problému

Jirka a Jaroslav byli kamarádi ze dvou nedalekých malých vesniček na okraji Jihomoravského kraje. Vyrůstali spolu od dětství a nyní spolu chodili na stejnou střední školu, gymnázium. O letních prázdninách slavil Jirka své 17. narozeniny. Protože bylo krásné letní počasí a noci byly teplé, rozhodl se Jirka uspořádat oslavu venku u rybníka, kde se často konaly obdobné oslavy a akce.

Pozval celkem asi 10 kamarádů z okolních vesnic. Jirka na oslavu nakoupil sud piva, limonády a další drobné občerstvení. Kamarádi Jirkovi donesli navíc několik lahví tvrdého alkoholu, takže se nebylo čemu divit, že když se blížila půlnoc, byla většina hostů již ve velmi dobré náladě. Po půlnoci se začali hosté pozvolna rozcházet a když se blížila druhá hodina, zůstali Jirka a Jaroslav na oslavě již sami. Když naházeli a zamkli vše do boudy u rybníka, vzal si každý na cestu jednu láhev a vyrazili k domovu.

Po cestě ještě notně popíjeli, takže vše, co jim přišlo do cesty, začali likvidovat. Nejprve to byli jen menší stromky, ale pak se Jirka a Jaroslav ocitli před branou hřbitova. Nejprve rozkopali pár lucerniček, a pak se opřeli o ne jeden náhrobek. Tři náhrobky spadli na zem a rozbili se. Až se dost na hřbitově vyřádili, tak se odpotáceli domů, každý na jinou stranu.

Již druhý den, když se probrali z alkoholového opojení, se dozvěděli, co se stalo. Nějací vandalové poničili na hřbitově náhrobky. Když se na malé vesnici konala takováto oslava, bylo hned všem jasné, kdo to udělal. Policie nejprve přijela za Jirkou jako organizátorem oslavy. Jirka nejprve vše vzal na sebe, ale z vyšetřování vyplynulo, že pachatelů bylo víc. Později policie obvinila Jirku i Jaroslava z poškozování cizí věci.

Policejní rada měl všechny potřebné podklady k zahájení trestního stíhání. Telefonicky konzultoval s pracovníkem místně příslušného střediska PMS vhodnost případu k mediačním činnostem. Pracovník si od policejního rady vyžádal zaslání usnesení o zahájení trestního stíhání, telefonické kontakty na všechny zúčastněné a další podklady. Následně jim zaslal písemné pozvání na středisko PMS. Stejně kontaktoval písemně všechny poškozené s nabídkou osobního setkání.

Nejprve se do střediska PMS dostavil Jirka s rodiči. Od té doby, co si pro něho přišla policie, se mu život obrátil na ruby. Rozčarování neskrývali ani jeho rodiče. Všichni se to dozvěděli, byla z toho ostuda po celé vesnici. A to ještě není zdaleka všechno. Vyšetřování, výslechy na policii, pak asi soud a dost možná i tvrdý trest. Jirka ani jeho rodiče nevěděli, co je všechno čeká, jen tušili, že to bude těžké. Pracovník Jirkovi a jeho rodičům vysvětloval, jak probíhá trestní řízení, co se bude dít v následujících dnech, kdo bude o všem rozhodovat, co je role státního zástupce, obhájce, jak probíhá soud a mnoho dalších věcí, jež bylo třeba objasnit. Jirka vyprávěl svůj příběh. Začal oslavou narozenin, nápadem, který to všechno způsobil, noční cestu vesnicí, a také tím, co se odehrálo na hřbitově. Hovořil o tom, jak ho celá věc mrzí a jak by vše rád napravil. Chtěl by se omluvit všem poškozeným, ale neví, jak to udělat. Stydí se před lidmi z vesnice, kterým poškodil náhrobky a které všechny osobně zná.

Pracovník pak hovořil o nabídce mediace a následně odpověděl na všechny otázky, které Jirka a jeho rodiče s mediací kladli. Nabídka se Jirkovi líbila. Rodiče rovněž souhlasili. Pracovník vysvětlil, že musí nejprve zjistit, zda bude mít o účast na mediaci zájem také druhá strana, tj. poškození. Na závěr schůzky pracovník s Jirkem shrnul vše, na čem se dohodli. Pracovník osloví poškozené a domluví s nimi případnou mediaci, další setkání si domluví telefonicky. Jirka měl po dlouhé době pocit, že se snad podaří nakonec vše napravit. Schůzky s pracovníkem se obával. Domníval se, že to bude podobné jak na policii. Čekal něco jako vyšetřování, kázání o tom, jak je špatný, jak zklamal a jaký ho čeká trest. Toho zažil v posledních dnech víc než dost. Nakonec to bylo úplně jiné. Nikdo ho nesoudil, nic mu nenařizoval.

Stejný pocit měli i Jirkovi rodiče. V posledních týdnech zažívali v souvislosti s celou událostí těžké období. Přemýšleli, kde udělali chybu, styděli se před sousedy a známými. Vždyť to každý věděl, na malé vesnici se všechno rozkřikne. Schůzka s pracovníkem PMS jim přinesla úlevu. Dostalo se jim informací o průběhu trestního řízení. Navíc se ukázalo, že není třeba jen pasivně čekat, co řekne policie, či jak rozhodne soud. Je možné udělat něco už teď. Ve stejný den odpoledne proběhla schůzka s Jaroslavem a jeho rodiči. Výsledek těchto setkání se příliš nelišil od konzultace pracovníka s Jirkou. Jirka i Jaroslav souhlasil s účastí na mediaci.

5.2 Participace poškozeného - mediace

Do střediska PMS se dostavila majitelka jednoho z poškozených náhrobků, paní Musilová. Poničené náhrobky na hřbitově objevila právě ona. Tehdy přemýšlela, kdo to mohl udělat a jaký důvod k tomu měl. Proč se to stalo zrovna na jejich náhrobku? Nemstil se někdo? Víc než vzniklá škoda ji zajímala odpověď na otázku, proč k tomu došlo. Paní Musilová se od pracovníka následně dozvěděla, že pachatelé Jirka a Jaroslav se do střediska PMS již dostavili. Pracovník hovořil o zájmu chlapců vše napravit a omluvit se. Nabídl poškozené účast na mediaci, kde se mohla dozvědět odpovědi na své otázky. Paní Musilová hovořila o svých obavách v souvislosti se společným setkáním. Společně s pracovníkem otevřeně hovořili o všech obavách, které paní Musilová zmínila. Poškozená nakonec souhlasila s účastí na společném setkání. K rozhodnutí jí pomohli zejména informace ze schůzky mezi pracovníkem a obviněným. Chtěla se pachatelů zeptat na vše, co ji tížilo a také jim říct, co si o tom činu myslí.

Jedním z poškozených byl i soukromý zemědělec pan Hájek. Také jemu pachatelé zničili náhrobek, lucernu a výzdobu na hrobu. Přišel velmi rozezlený. Hovořil o špatné výchově rodičů a obecně nevyhovatelnosti dnešní mládeže. Podle něj je třeba větší přísnosti. Pracovník s poškozeným jednal o setkáních s obviněnými a jejich snaze vše napravit. Nabídl mu účast na společném setkání. Pan Hájek souhlasil. Velmi rád půjde a řekne jim všechno, co má na srdci, i jejich rodičům.

Pracovník zatím připravoval podmínky pro mediaci. K tomu bylo nezbytné uskutečnit další setkání se všemi účastníky. Nejprve se setká s obviněnými a jejich rodiči. Během konzultace na středisku PMS se hovořilo především o průběhu společného setkání a možnostech náhrady škody. Pracovník chlapce seznámil se stanovisky poškozených. V závěru konzultace se domluvili na předběžném termínu mediace. Následovala osobní setkání s poškozenými, kde se rovněž hovořilo o otázkách spojených se společným setkáním.

Na setkání se dostavili všichni v domluvený čas. Když se všichni usadili, mediátor oficiálně zahájil společné setkání. Po přivítání všech přítomných připomenul smysl společného setkání a jeho pravidla. Nejprve dostala slovo paní Musilová, která zmínila své zklamání a bezmoc, když poprvé uviděla poničené náhrobky. O něco přísněji mluvil pan Hájek. Poté dostali slovo obvinění. Jeden po druhém popisovali, co se vlastně tehdy z jejich pohledu stalo. Následovali otázky od poškozených. Proč jste

si vybrali zrovna náš náhrobek? Byla to pomsta? Plánovali jste to dopředu? Obvinění se snažili střídavě odpovídat, byť těžko hledali vhodná slova. Do společného dialogu se zapojili i jejich rodiče. Také oni popisovali, jak celou událost prožívali. Mladíci se oba omluvili. Projevili lítost nad svým činem a nabídli poškozeným náhradu škody. K omluvě se připojili jejich rodiče. Mediátor ocenil snahu mladíků o nápravu. Omluva a ochota napravit škodu znamenala v postoji poškozených změnu. Je těžké se zlobit na někoho, kdo přijímá vinu, omlouvá se a chce nahradit škodu. Poškození omluvu přijali. V další části společného setkání se jednalo o náhradě poškozené škody. Jirka s Jaroslavem slíbili, že sami kontaktují kamenictví, které oba opraví náhrobek paní Musilové i pana Hájka, a také třetí náhrobek, který již nemá žádného majitele. Mediátor promluvil o trestním kontextu celé události. Ve věci je vedeno trestní řízení a státní zástupce či soudce bude během několika týdnů rozhodovat o uložených opatřeních. Poškození se vyjádřili v tom smyslu, že v případě splnění dohody, která bude výsledkem mediace, nemají zájem na uložení trestu. Velmi ocenili, že se pachatelé omluvili a vše uvedou do původního stavu. Obvinění na závěr poděkovali poškozeným za jejich ochotu a slíbili, že splní všechny podmínky, na nichž se společně dohodli.

Mediátor vypracoval dohodu o náhradě škody, kterou podepsali všechny zúčastněné strany. Na státní zastupitelství odeslal zprávu o výsledku mediace, kde shrnul spolupráci s klienty a obsah společného setkání. V závěru navrhl státnímu zástupci podmíněně zastavit trestní stíhání. Státní zástupce rozhodl na základě podkladů získaných od střediska PMS o podmíněném zastavení trestního stíhání se zkušební dobou šesti měsíců. Zároveň uložil obviněným ve zkušební době splnit povinnost, k níž se v dohodě s poškozenými zavázali. Jirka a Jaroslav v následujících týdnech skutečně splnili vše, co bylo obsahem společné dohody.

Způsob řešení celé události přinesl uspokojení i pro rodiče mladistvých. Obávali se uložení trestu, zápisu v rejstříku trestů, soudu a odsouzení ze strany okolí. Nic z toho se nakonec nestalo. Vše se podařilo uvést do pořádku i bez uložení trestu a složitého soudního řízení. Po zkušební době rozhodl státní zástupce o osvědčení obviněných ve zkušební době.

5.3 Hodnocení participace poškozeného

V této kazuistice jsme měli dvě osoby poškozené trestným činem, a to paní Musilovou a pana Hájka. Tento případ splňuje hned několik kritérií vhodných pro využití mediace. Jirka a Jaroslav se k trestnému činu přiznali a byli ochotni napravit jeho důsledky, nikdy dříve neměli problém se zákonem, v době spáchání trestného činu jim bylo 17 let a oba se osobně znali s paní Musilovou i panem Hájkem. Paní Musilová i pan Hájek měli zájem zúčastnit se společného setkání, a tak vlastně aktivně vstoupit do celého procesu.

Vzhledem k tomu, že výsledkem mediace byla dohoda mezi oběma stranami (pachatel – poškozený), lze tuto mediaci určitě hodnotit jako úspěšnou. Pokud by k mediaci nedošlo, mohl by další průběh vypadat následovně. Jirka a Jaroslav by byli soudem odsouzeni pravděpodobně k podmíněnému trestu odnětí svobody a měli tak záznam v rejstříku trestů. Paní Musilová a pan Hájek by v sobě nosili zlobu na oba chlapce a bohužel i na jejich rodiče, mohli by se domnívat, že se ze strany chlapců jednalo o nějakou pomstu, a pokud by se potkávali na návsi, měli by všichni zúčastnění smíšené pocity. Jirka a Jaroslav by škodu museli uhradit v každém případě, pokud však paní Musilová a pan Hájek věděli, že chlapci škodu uhradí dobrovolně, byla jejich zloba o dost menší než v opačném případě.

5.4 Dílčí závěr

Tento kazuistický příběh je inspirován skutečnou událostí, základní údaje však byli pozměněny již pracovníky Probační a mediační služby, když mi poskytovali potřebné údaje. Vzhledem k tomu, že mediace se přes veškerou snahu pracovníků Probační a mediační služby v praxi realizuje v relativně malém množství případů, uvádím zde pouze jeden kazuistický příběh. Pokud totiž poškození souhlasí s mediací, odehrává se pak většinou vše v obdobném duchu. Velice častým jevem je však odmítnutí mediace ze strany poškozeného, důvodem je jeho nezájem zúčastnit se společného setkání s pachatelem.

6. Statistické údaje PMS ČR

6.1 Projekt „Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů“ a jeho statistické údaje

Pilotní projekt "Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů" aneb „První pomoc pro oběti trestných činů“ se realizoval od září 2006 do června 2008, a to v *Berouně, Třebíči a Brně*, kde se poskytovalo poradenství obětem trestných činů vždy v občanské poradně a středisku PMS ČR. Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů představuje komplexní službu spočívající v informování o průběhu trestního řízení, možnostech a právech obětí a psycho-sociální podporu a doprovázení v obtížné životní situaci. Tento projekt byl časově i místně omezený a jeho cílem bylo ověřit a dále postupně vytvářet provázaný systém specializovaného komplexního poradenství a dostupné sítě služeb pro oběti trestných činů.

Po skončení pilotního projektu (*resp. jeho první fáze*) byly obě organizace připraveny na další rozšiřování vytvářeného systému do celé sítě občanských poraden AOP a středisek PMS ČR. To znamenalo, že obdobné typy služeb pro oběti trestných činů, jaké byly rozvíjeny v projektu, měly být dále rozšiřovány po celém území ČR, včetně důležitých informačních propagačních materiálů, a to v rámci navazujícího projektu "Sít' poradenství obětem trestných činů".

Cílem pilotního projektu bylo posílit a zkvalitnit nabídku služeb pro oběti trestných činů a usnadnit jim tak návrat k běžnému životu, který žily před událostí trestného činu. Smyslem projektu je také zapojování obětí do řešení následků trestných činů tak, aby se neopomíjely jejich zájmy a potřeby a aby mohlo dojít k obnovení jejich pocitu bezpečí, sounáležitosti ve společnosti a důvěry ve spravedlnost.

V rámci realizace pilotního projektu bylo poskytováno obětem trestných činů specializované poradenství vyškolenými poradci v občanských poradnách a střediscích Probační a mediační služby. Byly vytvořeny metodické materiály pro poradce, informační materiály o problematice a řešení následků trestných činů pro oběti, jejich blízké a zaměstnavatele. V rámci projektu byla věnována i pozornost pracovníkům, kteří se dostávají do kontaktu s oběťmi jako první, (tj. zejména policisté a další zástupci OČTŘ). K dispozici měli informační materiály a byly pro ně aktuálně vytvářeny

i vzdělávací moduly, jak citlivě pracovat s oběťmi trestných činů. To především proto, aby se předcházelo opakovanému zraňování obětí. Snahou bylo rovněž přiblížit toto důležité téma široké veřejnosti. (<http://www.obcanskeporadny.cz>)

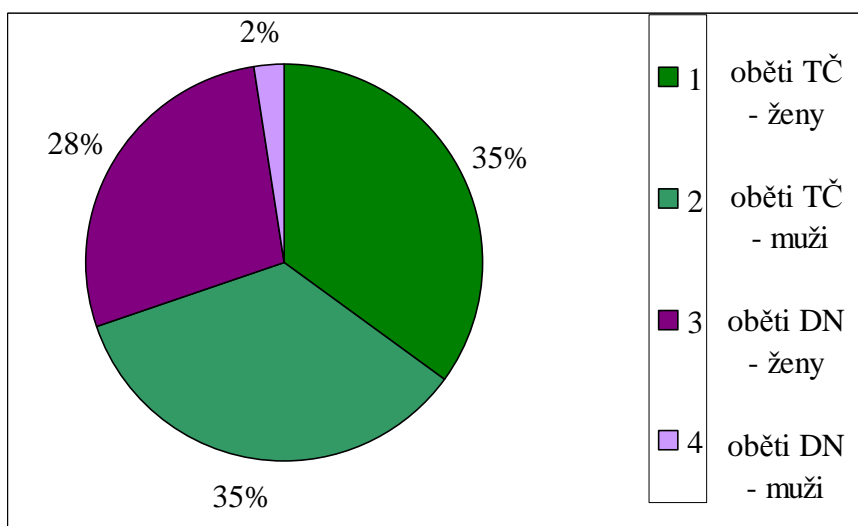
Po necelých dvou letech práce měl projekt své velmi solidní výsledky. Dohromady šest poradců poskytovalo ve stanovených časech specializované poradenství v Berouně, Třebíči a Brně vždy v občanské poradně i středisku Probační a mediační služby ČR. Výsledky projektu jsou následující:

Tab. č. 1: Podíl klientů podle cílových skupin a pohlaví

	Oběti trestných činů	Oběti domácího násilí
Žen	156	125
Mužů	157	11
Celkem	313	136
Celkem všech obětí	449	
Podíl v % na celkovém počtu všech obětí	70%	30%

Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

Graf č. 1: Podíl klientů podle cílových skupin a pohlaví



Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

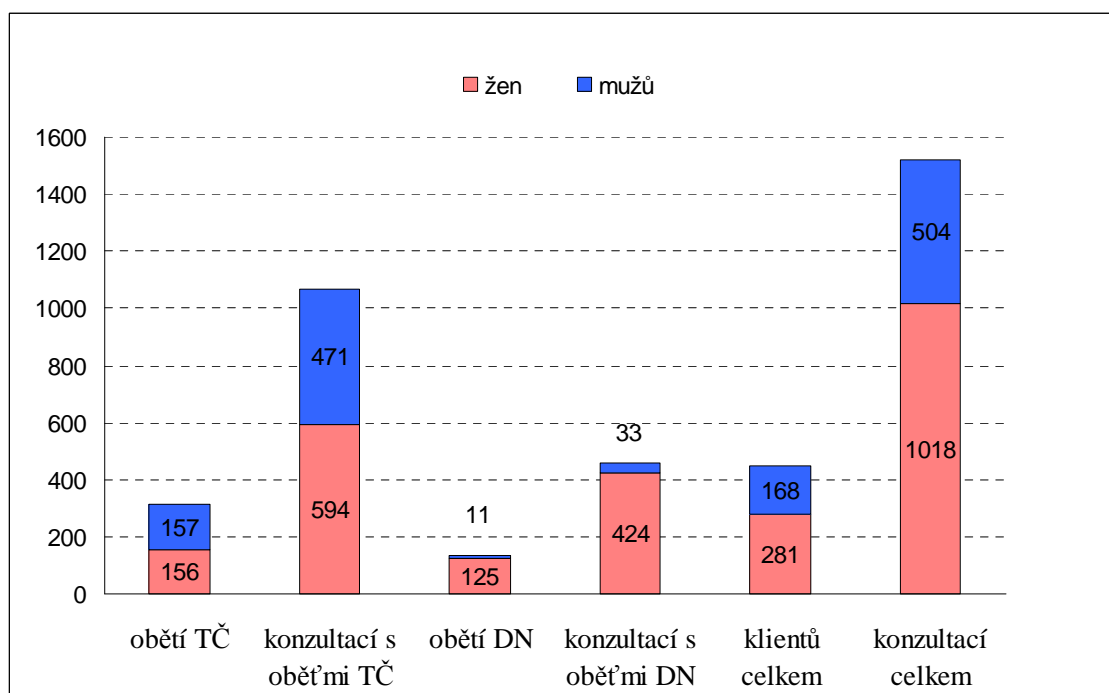
Z předcházející tabulky a grafu vidíme, že 70 % klientů projektu představovaly oběti trestných činů a 30 % oběti domácího násilí. V případě trestných činů je podíl mužů a žen úplně stejný, kdežto u domácího násilí tvoří muži pouze 2 %, což je celkem dobře předvídatelné a pochopitelné.

Tab. č. 2: Porovnání počtu klientů a počtu konzultací

	obětí TČ	konzultací s oběťmi TČ	obětí DN	konzultací s oběťmi DN	klientů celkem	konzultací celkem
žen	156	594	125	424	281	1018
mužů	157	471	11	33	168	504

Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

Graf č. 2: Porovnání počtu klientů a počtu konzultací



Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

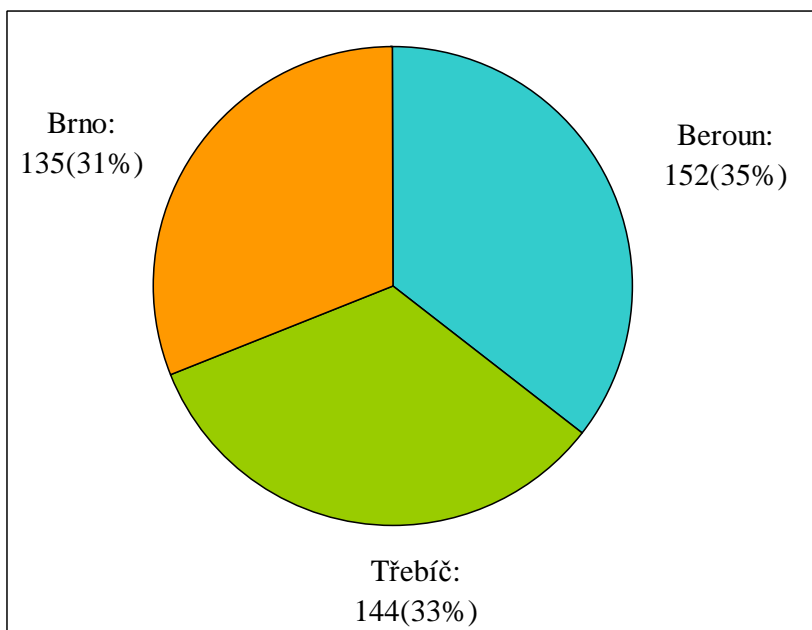
Pokud se zaměříme na počet klientů a počet konzultací, můžeme říci, že průměrný počet konzultací na jednoho muže je přesně 3, a to jak v případě obětí trestných činů, tak v případě obětí domácího násilí. Co se týká žen, je počet konzultací připadající na jednu ženu o něco málo vyšší, a to 3,8 v případě obětí trestných činů a 3,4 v případě obětí domácího násilí. Tato skutečnost pravděpodobně souvisí s různými povahami mužů a žen a s jejich přístupem k řešení celé situace (ochota spolupracovat, schopnost vyrovnat se se vzniklou situací, apod.).

Tab. č. 3: Podíl klientů podle místa

	Beroun	Třebíč	Brno
Klientů	160	149	140
Konzultací	1024	253	245

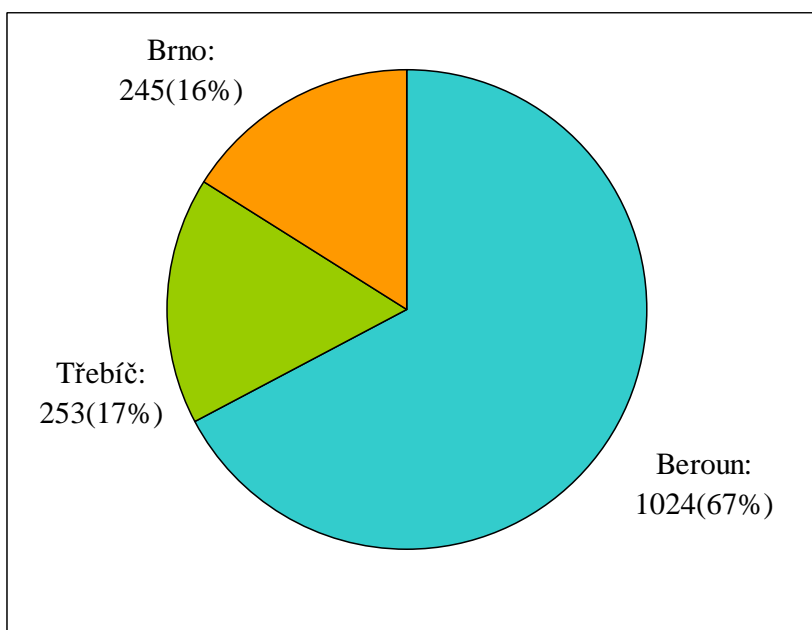
Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

Graf č. 3: Podíl klientů podle místa



Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

Graf č. 4: Podíl konzultací podle místa



Zdroj: Statistika projektu uveřejněná na <http://www.obcanskeporadny.cz>

Pokud porovnáme počet klientů podle místa, jsou rozdíly nepatrné, takže můžeme říci, že každá lokalita měla přibližně třetinu ze všech klientů. Co se týká ovšem počtu konzultací, je rozdíl obrovský. Zatímco v Brně a v Třebíči případnou v průměru na jednoho klienta necelé dvě konzultace, v Berouně se dostáváme na necelých sedm konzultací na jednoho klienta. Toto zjištění je určitě nesmírně zajímavé a může souviset třeba s rozdílným přístupem k práci v Berouně oproti Brnu a Třebíči. Nelze však bez dalšího prozkoumání věci vyvodit závěr, zda je jeden přístup lepší než druhý, ani kolik konzultací by každý klient měl přibližně absolvovat. K vyhodnocení této skutečnosti bychom museli vzít v potaz mnoho dalších faktorů, což ovšem přesahuje náplň této práce.

Nejvíce otázek obětí se dle dostupných informací týkalo témat spojených s průběhem trestního řízení, jejich vlastních práv, podání trestního oznámení nebo žaloby, způsobu náhrady škody, náležitostí rozvodu apod. Někdy šlo o předání informací a rad, jindy o psycho-sociální podporu nebo alespoň předání kontaktů na další odborníky. Bohužel statistiky, které by mapovaly, na které otázky se klienti nejvíce tázaly, nejsou dostupné a s největší pravděpodobností nebyli ani tyto údaje nijak matematicky shromažďovány a vedeny.

6.2 Souhrnné statistické údaje o PMS v Jihomoravském kraji

Jak již bylo zmíněno, Probační a mediační služba vznikla k 1.1.2001. Od doby jejího vzniku došlo samozřejmě k určitému vývoji činností PMS, ke změnám v počtu a struktuře klientů PMS, atd. Já bych chtěl nyní zmínit, analyzovat a graficky znázornit alespoň některé statistické údaje týkající se Probační a mediační služby v rámci Jihomoravského kraje¹. Všechny statistické údaje pochází přímo ze statistik PMS, které jsou volně ke stažení na jejich stránkách. Jelikož v době vypracování této práce nebyly ještě k dispozici statistické údaje za rok 2010, budu vždy vycházet z dostupných informací za posledních 5 let, tedy za roky 2005 – 2009.

¹ Pod tento kraj patří střediska Brno, Blansko, Břeclav, Hodonín, Jihlava, Kroměříž, Prostějov, Třebíč, Uherské Hradiště, Vyškov, Zlín, Znojmo a Žďár nad Sázavou.

Jako první statistický údaj je nezbytné zmínit počet nově evidovaných případů Probační a mediační služby v jednotlivých letech. V tomto místě by bylo zajímavé popsat strukturu těchto nových případů z hlediska toho, jestli se nový případ týká pachatele nebo oběti. Bohužel takováto data nejsou ve statistikách PMS dostupná. Patrně je to proto, že probace jako taková se týká pouze pachatele a tudíž by bylo možné zjistit, jaká část nově evidovaných případů se týká pouze probace. V tom by nebyl problém. Jenže ještě tu máme mediaci, která se netýká pouze oběti, ale vystupují v ní opět také pachatelé trestných činů. Jelikož se tedy činnosti PMS týkající se pachatele a oběti navzájem prolínají, není možné rozebrat strukturu nových případů PMS z tohoto hlediska.

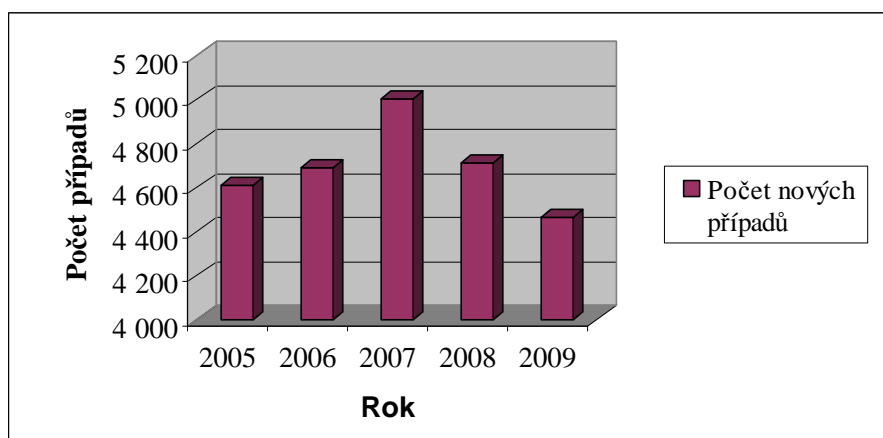
První tabulka a graf popisují počet nově evidovaných případů Probační a mediační služby v jednotlivých letech. Záměrně zdůrazňuji „nových případů“, neboť probační úředníci řeší samozřejmě některé případy během několika roků, takovéto případy jsou však ve statistice zahrnuty pouze v roce jejich zaevidování.

Tab. č. 1: Počet nově evidovaných případů PMS v Jihomoravském kraji

	2005	2006	2007	2008	2009
Počet nových případů	4 609	4 693	5 006	4 711	4 464

Zdroj: Statistika PMS za rok 2009

Graf č. 1: Počet nově evidovaných případů PMS v Jihomoravském kraji



Zdroj: Statistika PMS za rok 2009

Jak je názorně vidět z grafu, výrazně se průměru vymykají roky 2007 a 2009. V roce 2007 byl největší počet nově evidovaných případů v rámci Jihomoravského kraje za posledních 5 let, naopak v roce 2009 bylo nových případů úplně nejméně.

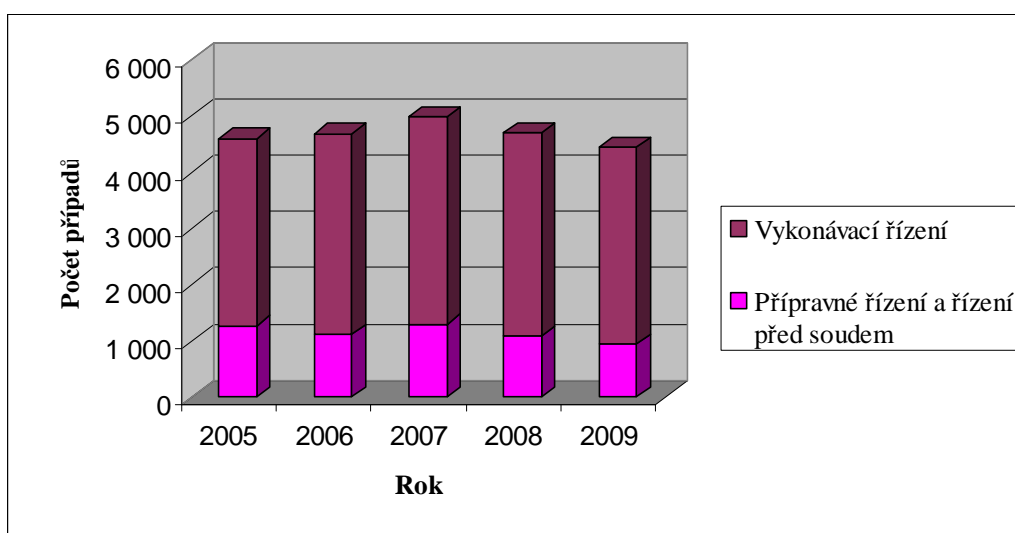
Nyní se podívejme na srovnání evidovaných případů v rámci jednotlivých stádií trestního řízení, a to v přípravném řízení, řízení před soudem a vykonávacím trestním řízení.

Tab. č. 2: Počet případů v rámci jednotlivých stádií trestního řízení v Jihomor. kraji

	2005	2006	2007	2008	2009
Přípravné řízení a řízení před soudem	1 275	1 108	1 305	1 082	946
Procentuální podíl na celkovém počtu případů	27,7%	23,6%	26,1%	23,0%	21,2%
Vykonávací řízení	3 334	3 585	3 701	3 629	3 518
Procentuální podíl na celkovém počtu případů	72,3%	76,4%	73,9%	77,0%	78,8%

Zdroj: Statistika PMS za rok 2009

Graf č. 2: Počet případů v rámci jednotlivých stádií trestního řízení v Jihomor. kraji



Zdroj: Statistika PMS za rok 2009

Z předchozí tabulky a grafu je patrné, že struktura činností v rámci různých stádií trestního řízení je v letech 2005 – 2009 přibližně stejná, podíl činností souvisejících s přípravným řízením a řízením před soudem se pohybuje od 21 do 28 %.

Z pohledu srovnání evidovaných případů v rámci přípravného řízení a řízení před soudem a v rámci vykonávacího trestního řízení stále přetrvává výrazně větší podíl případů PMS v rámci vykonávacího trestního řízení. Zde jen připomenu, že přípravné řízení a řízení před soudem v sobě zahrnuje zejména činnosti související s podmíněným zastavením trestního stíhání, s narovnáním, se zprostředkováním řešení konfliktu (s mediací), náhradou vazby probačním dohledem, apod., a tedy v sobě zahrnují činnosti související s osobou poškozeného. Vykonávací řízení souvisí zejména s podmíněným odsouzením s dohledem, s obecně prospěšnými pracemi, s podmíněným propuštěním z výkonu trestu s dohledem, apod., a tedy již s osobu poškozeného téměř nesouvisí. Bohužel tak musím konstatovat, že převážná většina činností uskutečňovaných Probační a mediační službou v Jihomoravském kraji souvisí daleko více s osobou pachatele než s osobou poškozeného. Tato praxe neplatí jen pro Jihomoravský kraj, ale i celorepublikově.

Z dalších statistických údajů PMS bych chtěl v tomto místě ještě zmínit, že většina úkonů v přípravném řízení a řízení před soudem (vždy přes 70 %, poslední dva roky téměř 88 %; u pachatelů TČ starších 18 let, bráno celorepublikově) se týká zprostředkování řešení konfliktu, tedy souvisí s osobou poškozeného. Pokud vezmeme v potaz tento údaj a informace z předchozí tabulky, grafu a komentáře, dospějeme k závěru, že osoby poškozeného trestným činem se činnost Probační a mediační služby týká přibližně ve 20 %.

6.3 Dílčí závěr

Projekt Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů je úspěšný společný projekt Asociace občanských poraden a Probační a mediační služby. Za necelé 2 roky poskytl pomoc v Třebíči, Brně a Berouně celkem 313 obětem trestných činů a 136 obětem domácího násilí.

V Jihomoravském kraji se počet nově evidovaných případů PMS v letech 2005-2009 pohyboval mezi 4.500 – 5.000. Většina těchto případů souvisí s vykonávacím řízením,

a tedy spíše s osobou pachatele nežli s obětí trestného činu. Minimálně pětina všech případů souvisí však ve všech letech s přípravným řízením a řízením před soudem, kde se většina úkonů PMS vztahuje k mediaci, a tedy k osobě poškozeného.

Závěr

Cílem této práce byla analýza účasti poškozeného trestným činem v trestním řízení. Dle mého názoru byl tento cíl v průběhu vypracování práce naplněn.

Při vypracování práce jsem se opíral o činnost Probační a mediační služby, coby státní instituce věnující se mimo jiné i poškozenému v trestním řízení. Diplomová práce poskytuje základní informace o osobě poškozené trestným činem jako takové, o Probační a mediační službě České republiky, o možnostech účasti poškozeného v trestním řízení, dále nabízí informace o institucích věnujících se poškozeným, ukazuje mediaci (jako nejdůležitější činnost Probační a mediační služby spojenou s osobou poškozeného a trestním řízením) v praxi – tedy na kazuistickém příběhu a poskytuje čtenáři některé zajímavé statistické údaje týkající se dané problematiky v podobě tabulek, grafů a jejich komentářů.

Osoba poškozeného je i přes obrovské zlepšení v posledních letech stále jakoby druhořadou postavou v trestním řízení. Naštěstí má i poškozený různá práva a možnosti, jak do trestního řízení zasáhnout. Probační a mediační služba si za deset let své existence vybuodovala v systému trestní justice pevné a nezastupitelné místo. Její činnost se rok od roku vyvíjí a neustále zlepšuje. Zejména co se týče osoby pachatele nabízí široké možnosti spolupráce, čímž také výrazně přispívá k ulehčení pracovního zatížení soudů i vězeňské služby. Ne že by se obětem Probační a mediační služba nevěnovala, nutno ale poznamenat, že v tomto směru jednak nabízí oproti pachatelům daleko méně možností spolupráce a jednak samotné oběti prozatím tyto možnosti využívají v menší míře (tato skutečnost je názorně vidět v 6.kapitole této práce). Důležité však je, že se Probační a mediační služba v součinnosti s jinými institucemi neustále snaží spolupráci s poškozenými zlepšovat a zintenzivňovat, a to prostřednictvím různých projektů (Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů).

Pokud bych měl shrnout informace nabyté v průběhu vypracování této práce, nabízí Probační a mediační služba poškozenému zejména možnost kontaktu s pachatelem prostřednictvím mediace, při čemž se snaží pomoci oběti a pachateli urovnat jejich vzájemný konfliktní vztah. Samozřejmě lze toto uskutečňovat jen u některých trestních případů. Dalším důležitým těžištěm spolupráce poškozeného

a Probační a mediační služby je pomoc poškozenému orientovat se v právech a povinnostech v trestním řízení, dosti často spojená s nárokem na náhradu škody.

Diplomová práce „Participace poškozeného v trestním řízení se zřetelem na činnost Probační a mediační služby“ by mohla sloužit jako průvodce poškozeného v trestním řízení. Jednak upozorňuje poškozeného na důležitá práva a povinnosti týkající se trestního řízení, jednak mu nabízí základní informace o činnosti Probační a mediační služby, odkazuje ho na další instituce, které by mu mohli nějak pomoci, a zejména obětem lehčích trestných činů ukazuje možnost osobního setkání s pachatelem a urovnání jejich vzájemného konfliktu.

Resumé

Diplomová práce pojednává o participaci poškozeného v trestním řízení, se zřetelem na činnost Probační a mediační služby.

První kapitola je zaměřena na osobu poškozeného. Nejprve jsou popsány poznatky viktimologie, což je věda, která vědeckým způsobem zkoumá oběť trestného činu. Poté je vysvětlen pojem restorativní justice, jeho základní principy a programy. V závěru jsou vysvětleny některé základní právní pojmy týkající se poškozeného a trestního řízení.

Druhá kapitola pojednává o Probační a mediační službě. Nejprve je popsán historický vývoj v mezinárodním kontextu, poté vznik této služby v České republice a dále stručná charakteristika služby, zejména jsou popsány pojmy probace a mediace, základní cíle služby a její organizační struktura. V závěru kapitoly jsou nastíněny odborné činnosti, které Probační a mediační služba vykonává.

Třetí kapitola je věnována účasti poškozeného v trestním řízení v rámci Probační mediační služby. První část se věnuje právům a povinnostem poškozeného v přípravné fázi trestního řízení, druhá část je zaměřena na řízení před soudem a třetí část na vykonávací řízení. Čtvrtá část se podrobněji věnuje mediaci jako nejdůležitější činnosti související s poškozeným a Probační a mediační službou.

Čtvrtá kapitola poskytuje základní informace o nejdůležitějších institucích věnujících se poškozeným. Z těch nejznámějších je to např. Bílý kruh bezpečí, Liga lidských práv, apod., dále jsou zmíněna docela nová intervenční centra (působící od roku 2007), ale také parazitující společnosti, které "pomáhají" poškozeným s nárokem na náhradu škody, za což si účtují odměny vymykající se běžným zvyklostem v této praxi.

Pátá kapitola je zaměřena na kazuistiku. Popisuje příběh dvou chlapců, Jirky a Jaroslava, a jejich prvního konfliktu se zákonem, který vyústí v mediaci s paní Musilovou a panem Hájkem.

Šestá kapitola je věnována jednak projektu "Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů" aneb „První pomoc pro oběti trestných činů“ a dostupným statistickým výstupům z tohoto projektu a jednak statistickým údajům z Probační a mediační služby Jihomoravského kraje.

Anotace

Diplomová práce pojednává o participaci poškozeného v trestním řízení, se zřetelem na činnost Probační a mediační služby. Věnuje se postupně osobě poškozeného jako takové, Probační a mediační službě, účasti poškozeného v jednotlivých fázích trestního řízení a mediaci, jako nejdůležitější činnosti spojené s poškozeným, trestním řízením a Probační a mediační službou. Dále jsou zmíněny instituce pečující o poškozené, popsán kazuistický příběh týkající se mediace a přehledně a graficky znázorněny statistické údaje související s danou problematikou.

Klíčová slova

Participace, poškozený, trestní řízení, Probační a mediační služba, mediace, nárok na náhradu škody, restorativní justice, viktimologie.

Annotation

Diploma thesis concerns participation of a victim in criminal procedure, considering activity of Probation and Mediation Service. It describes gradually the matter of victim, Probation and Mediation Service, participation of victim in particular stages of criminal procedure, and mediation as the most important activity connected with victim, criminal procedure and Probation and Mediation Service. Moreover, there are mentioned some institutions taking care of victims, there is described a case report concerning mediation and there are digestedly and graphically demonstrated statistical items connected with this problematics.

Keywords

Participation, victim, criminal procedure, Probation and Mediation Service, mediation, claim for compensatory damages, restorative justice, victimology.

Literatura a prameny

1. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.
2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
3. Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů.
4. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, ISBN 80-86473-86-4.
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1998, ISBN 80-85858-70-3.
7. ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace*. 1.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2010, ISBN 978-80-7367-757-2.
8. VENGLÁŘOVÁ, M. ŠTĚPANÍK, P. MARKOVÁ, L. ET AL. *Manuál práce s oběťmi trestných činů a domácího násilí*. Asociace občanských poraden a PMS. 2007.
9. Příručka Probační a mediační služby.
10. Statistika projektu "Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů".
11. Statistika PMS za rok 2009.
12. Stručné shrnutí projektu „První pomoc pro oběti trestných činů“ a plánů dalšího návazného projektu, AOP a PMS.
13. <http://cs.wikipedia.org/wiki/>
14. <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>
15. <http://pmscr.cz>
16. <http://www.llp.cz>
17. <http://www.bkb.cz>
18. <http://www.donalinka.cz>
19. <http://www.domacinasili.cz>
20. <http://www.obcanskeporadny.cz>
21. <http://www.magdalenium.cz>
22. <http://www.profem.cz>
23. <http://www.spondea.cz>
24. <http://www.acorus.cz>
25. <http://www.rosa-os.cz>

26. <http://www.centrumelektra.cz>
27. <http://www.csodn.cz>
28. <http://www.linkabezpeci.cz>
29. <http://www.dkc.cz>
30. <http://www.nasedite.cz>
31. <http://www.fod.cz>
32. <http://www.ruzovalinka.cz>
33. <http://www.strada.cz>

Přílohy

Příloha č. 1 – Leták Probační a mediační služby – Mediace

Příloha č. 2 – Leták Probační a mediační služby – Průvodce oběti trestného činu

Příloha č. 3 – Příkazní smlouva o uplatňování nároků na náhradu škody společnosti
Evropské centrum odškodného

Co je mediace v trestním řízení?

Mediace je mimosoudní zprostředkování řešení trestního konfliktu mezi poškozeným/obětí a obviněným – pachatelem, za účasti třetí osoby - mediátora. Poskytuje oběma stranám možnost vyjádřit své pocity, očekávání a potřeby, které vznikly v souvislosti s trestnou činností. Současně umožňuje domluvit se na rychlém a přijatelném způsobu náhrady škody. Účast na mediaci je pro obě strany dobrovolná.

Co může přinést mediace poškozenému/oběti?

Poškozený/oběť má příležitost vyjádřit a pojmenovat své potřeby a zájmy v souvislosti se zmiřněním následků způsobených trestnou činností. Může získat důležité informace vztahující se k trestnímu řízení a především k náhradě škody. Poškozenému/oběti mediace nabízí příležitost „seznámit“ pachatele s dopady jeho jednání a domoci se tak nejen materiálního, ale i mezilidského narovnání své újmy.

Co může přinést mediace obviněnému?

Obviněný má příležitost vyjádřit své potřeby, zájmy, ale také pojmenovat své povinnosti a přijmout odpovědnost v souvislosti s náhradou jím způsobených škod. V osobním jednání s poškozeným/obětí má obviněný „příležitost“ dozvědět se, co vše svým jednáním způsobil. Může vysvětlit okolnosti svého jednání, omluvit se poškozenému a nabídnout přiměřenou náhradu škody.

Výsledky mediálního jednání může státní zástupce (soudce) zohlednit ve svém rozhodnutí. Může například zastavit trestní stíhání nebo navrhnout či schválit další alternativní opatření či sankci. V případě rozhodnutí o zastavení trestního stíhání není následkem evidence věci v rejstříku trestů obviněného.

Co může také zaznít při mediaci:

Poškozený/oběť – byl(a) jsem zraněn(a) při dopravní nehodě, byl(a) jsem napaden(a), ukradli mi kolo, vykradli mi byt, ...

Cítím:

- **křivdu**, že právě mně se to muselo stát
- **ponížení**, že jsem se stal/a obětí
- **vztek** na pachatele, že mi ublížil a dalšími následky zkomplikoval život
- **bolest**, tj. fyzickou ze zranění a psychickou z prožitých zkušeností
- **nejistotu**, zda jsem k trestnému činu nezavdal(a) nějakou příčinu
- **lítost** nad tím, co se stalo
- **obavy**, že mě to potká znovu

Chtěl(a) bych:

- **říci pachateli**, co všechno mi svým jednáním způsobil
- **slyšet vysvětlení**, omluvu...od pachatele
- **dostat odpovídající náhradu škody**
- **vyřešit** celou věc co nejdříve

Máte-li zájem řešit Vaši situaci mediací, můžete se obrátit na Probační a mediální službu ČR.

Obviněný – pachatel - způsobil(a) jsem dopravní nehodu, zranil(a) jsem někoho při rvačce, byl(a) jsem v partě, která vykradla auto (byt), ...

Cítím:

- **strach** z projednávání případu na policii (u soudu)
- **obavy**, že záznam v rejstříku trestů mi bude v budoucnu komplikovat osobní /pracovní situaci
- **lítost** nad tím, co se stalo
- **potřebu** vysvětlit důvody svého jednání
- **potřebu** omluvit se a odčinit to, co jsem spáchal(a).

Chtěl(a) bych:

- **omluvit se poškozenému** a vysvětlit mu, jak a proč ke všemu došlo
- **nahradiť** vzniklou škodu
- **vyřešit** celou věc co nejdříve
- **ukázat** svým aktivním přístupem, že mi záleží na řešení celé situace

Máte-li zájem vyřešit Vaši situaci mediací, můžete se obrátit na pracovníky Probační a mediální služby ČR.

Jak probíhá mediální jednání?

Mediace má podobu setkání obviněného s poškozeným/obětí za účasti mediátora, který plní roli nestranného prostředníka. Společnému jednání obvykle předchází individuální rozhovory s poškozeným/obětí a obviněným. Smyslem a účelem mediálního jednání je přispět ke zmírnění následků trestného činu pro poškozeného/oběť a motivovat obviněného k převzetí odpovědnosti za škody, které svým jednáním způsobil. Mediátor umožňuje oběma stranám, aby vyjádřily své názory, potřeby a zájmy v rámci daného trestního případu. Mediální jednání může vyústit ve společnou dohodu o urovnání konfliktu a náhradě škody. Ta pak slouží jako podklad pro rozhodování státního zástupce nebo soudce.

Kdo se může obrátit na PMS ČR?

Pracovníky PMS ČR mohou kontaktovat poškozený/oběť, obviněný, jejich příbuzní, státní zástupci, soudci, kurátoři pro mládež i pro dospělé, obhájci, policisté a všichni ti, kdo jsou nějakým způsobem trestným činem dotčeni.

PMS

PROBAČNÍ
A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

Kdo provádí mediaci v trestních případech?

Mediaci v trestních případech provádí dle zákona č. 257/2000 Sb. úředníci Probační mediální služby, kteří mají vědomosti z oblasti příslušných právních předpisů a profesionální dovednosti z oblasti komunikace a vyjednávání. Střediska PMS působí ve všech soudních okresech ČR.

VEŠKERÁ ČINNOST PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČR JE BEZPLATNÁ.

Adresa našeho pracoviště:

10 LET
m
PMS

MEDIAČE

**Integrace pachatele
Participace poškozeného
Ochrana společnosti**

Další informace o našich službách naleznete na internetové adrese: www.pmscr.cz

1/ Poškozeným je každý, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví nebo způsobena majetková, morální nebo jiná škoda. (zákon č.141/1961 Sb., trestní řád).

2/ Oběť se rozumí fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje i osoba pozůstala po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. (zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti).

3/ Práva poškozeného trestným činem:

Máte právo:

- činit v trestním řízení návrhy důkazů,
- nahlížet do spisu a pořizovat si z něj na vlastní náklady kopie či výpisky,
- účastnit se soudního jednání a vyjádřit své názory, potřeby,
- žádat náhradu škody, která vznikla trestným činem (tedy přihlásit se k trestnímu řízení s konkrétní vyšší požadované náhrady škody),
- právo nechat se v trestním řízení zastupovat zmocněncem (jakoukoli jinou osobou na základě plné moci nebo advokátem).

O Vašich právech Vás **musí orgány činné v trestním řízení**, tzn. *policie, státní zástupce a soud*, řádně a podrobně poučit.

4/ Právo nechat se zastupovat: pokud nechcete svá práva v trestním řízení uplatňovat sami, máte právo nechat se zastupovat **zmocněncem**.

Zmocněncem může to být jakákoliv osoba starší 18 let (*např. rodinný příslušník*), která nevystupuje v případě jako svědek, znalec nebo tlumočnick a je způsobilá činit právní úkony. Zmocněnci je nutné k zastupování udělit plnou moc.

Zmocněncem může být i advokát, a to v případě, pokud si nejste jisti a potřebujete při zastupování odbornou právní pomoc. Pokud nemáte dostatek finančních prostředků na úhradu služeb advokáta, který by vystupoval jako Vaš zmocněnec, můžete požádat v hlavním líčení soud nebo v předchozích stadiích (v přípravném řízení) prostřednictvím státního zástupce, soudce, aby Vám byl advokát poskytnut za sníženou odměnu nebo zdarma.

5/ Škoda – typy škod a jejich náhrada:

- **škoda na zdraví** podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku:
 - pokud Vám bylo ublíženo na zdraví, požádejte svého lékaře o stanovení tzv. **bolestného (jeden bod je roven 120,-Kč) a ztížení společenského uplatnění** při trvalých následcích (*je možné žádat až po roce od zranění*),
 - pokud jste **pozůstali po oběti**, usmrcený trestným činem, náleží Vám **jednorázové odškodnění** stanovené paušálními částkami podle ustanovení §444 odst.3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku a **těž přiměřené náklady spojené s pohřbem**,
 - **náhrada výdělku:** týká se ztráty na výděлку během pracovní neschopnosti, ztráty

na výděлку po skončení pracovní neschopnosti, případně i ztráty na důchodu, při usmrcení se hraří peněžítým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat,

- **úhrada nákladů na léčení:** např. poplatky za léky, rehabilitační pomůcky, cesty k odborným lékařským vyšetřením či na rehabilitaci, na výpomoc v domácnosti, ošetřovatelku, apod.,
- **náhrada odcizených či zničených věcí:** např. oblečení, hodinky, telefon, kolo apod.

O náhradu uvedených škod lze žádat v trestním řízení vedeném proti pachateli.

• **škoda na vozidle:** škodu, vzniklou při dopravní nehodě, je třeba co nejdříve nahlásit pojišťovně, a z tzv. „povinného ručení“ máte dle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla nárok na uhrazení veškerých druhů škod. Škodu samozřejmě hradí viník dopravní nehody. Pokud vozidlo nebylo pojištěno pojištěním odpovědnosti z provozu vozidla, obraťte se na Českou kancelář pojistitelů (www.ckp.cz).

6/ Peněžité pomoc podle zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti: pokud jste **utrpěl/a vážnější újmu na zdraví (alespoň 100 bodů bolestného) nebo jste pozůstalým/lou po oběti (tj. rodič, manžel/ka nebo dítě zemřelého, pokud s ním žili v době jeho smrti v domácnosti nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu) a nepodaří se Vám dosáhnout náhrady škody od viníka nebo např. od pojišťovny, můžete požádat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy jste se o škodě dozvěděl/a** o poskytnutí **peněžité pomoci** Ministerstvem spravedlnosti České republiky, Vyšehradská 16, Praha 2, a to dle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. V případě uznání Vašeho nároku se pomoc poskytuje v paušální částkou ve výši od 25 000,- Kč do 150 000,- Kč.

7/ Stanovení výše škody: vždy je třeba pokud možno ji co nejpřesněji vyjádřit v penězích a doložit na policii potřebné doklady (např. účet). Pokud si nejste výši škody jist/a, požádejte o vypracování odborného znaleckého posudku.

8/ Kdy můžete uplatnit náhradu škody vzniklé trestným činem:

- zajímejte se o průběh trestního řízení, máte kdykoliv právo na informace,
- požadavek na náhradu škody můžete uplatnit **nejpozději při hlavním líčení soudu před zahájením dokazování**,
- v návrhu je nutno vymežit požadovanou výši náhrady škody a uvést důvody, z jakých je požadována,
- pokud soud rozhodne o náhradě škody, doručí Vám trestní příkaz nebo rozsudek,
- pokud škoda nebude dostatečně doložena a soud Vás odkáže na občanskoprávní řízení, je na Vašem rozhodnutí, zda podáte žalobu a předložíte dostatek důkazů, aby Vám občanskoprávní soud (*tedy jiný soudce než ten, který soudil obviněného*) mohl náhradu škody přiznat. V tomto případě je vhodné poradit se s advokátem.

9/ Mediacie – kontaktujte Probační a mediační službu ČR

Pokud máte zájem o zprostředkování jednání mezi Vámi a obviněným ohledně náhrady materiální škody i morální újmy za účasti nestranného odborníka, tzv. mediaci, obraťte

PRŮVODCE OBĚTI TRESTNÉHO ČINU

10 LET
PMS

**Integrace pachatele
Podpora poškozených
Ochrana společnosti**

se na středisko Probační a mediální služby, (kontakt Vám předají na policii, státním zastupitelství nebo na soudu). Mediace Vám poskytne bezpečné a otevřené prostředí pro vyjádření Vašich potřeb a postojů v souvislosti s újmom, která se Vám stala. Jednou z možností je i uzavření dohody o řešení vzniklých následků, která bude zohledňovat Vaše zájmy a potřeby. Na mediální jednání si můžete po domluvě přivést i další blízké osoby. Mediace je dobrovolná!

10/ Probrace - Pokud je pachatelé uloženi alternativní trest s dohledem, trest obecně prospěšných prací nebo trest domácího vězení, kontrolou jeho výkonu soud pověřil Probační a mediální službu ČR. Jednou z důležitých součástí práce PMS ČR je vedení a motivování pachatele k tomu, aby napravil způsobené škody.

11/ Exekuce - jak postupovat: pokud Vám odsouzený, kterému byla rozhodnutím soudy stanovena povinnost uhradit škodu způsobenou trestným činem, nebude ochoten škodu nahradit ani ve splátkách, můžete navrhnout exekuci jeho majetku. Obrátte se buď na exekuční oddělení soudu v místě bydliště odsouzeného nebo na kteréhokoli soukromého exekutora (kontakt získáte např. na soudu, v telefonním seznamu nebo na stránkách www.exekutorskacomora.cz). Rychlejší náhradě škody pomůže, pokud uvedete co nejvíce informací o odsouzeném, např. o jeho zaměstnání a majetkových poměrech; některé z nich můžete zjistit nahlédnutím do trestního spisu.

12/ Pokud je pachatel ve vězení, vazbě nebo ochranném léčení a máte obavu, že Vám hrozí po jeho propuštění nějaké nebezpečí, máte již během trestního řízení **právo požádat** státního zástupce nebo soud **o poskytnutí informace**, že **byl pachatel propuštěn nebo uprchl**. Pokud je pachatel ve výkonu trestu, žádost se podává k soudu, který v prvním stupni rozhodl o vlně a trestu pro pachatele.

13/ V případě psychologických traumat, která Vám byla způsobena trestným činem, se neváhejte obrátit s žádostí o odbornou pomoc na Vašeho lékaře, který Vám případně doporučí další odborníky - terapeuty.

14/ Poradit se můžete i na kterémkoliv středisku Probační a mediální služby ČR, která je tu také pro Vás!

VEŠKERÁ ČINNOST PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČR

JE BEZPLATNÁ.

Adresa našeho pracoviště:

**PŘÍKAZNÍ SMLOUVA O UPLATŇOVÁNÍ NÁROKŮ
NA NÁHRADU ŠKODY,**

číslo: EvCO...../...../...../A.....

.....
kterou níže uvedeného dne, měsíce a roku za použití
§ 724 a násl. zák.č. 40/1964 Sb. občanský zákoník uzavřeli



EVROPSKÉ
CENTRUM
ODŠKODNÉHO

společnost
Evropské Centrum Odškodného spol. s.r.o.
se sídlem Český Těšín, Střelníční 28, PSČ 737 01
IČ 278 49 686

zastoupené na základě plné moci ze dne 15.11.2010
zapsaná v OR vedeném Krajským soudem v Ostravě, oddíl C, vložka 31575
na straně jedné jako příkazník

a

pan/paní

Jméno..... Příjmení..... Titul.....

trvale bytem.....

korespondenční adresa.....

nar..... rodné číslo..... číslo OP.....

tel..... e-mail:.....

bankovní spojení:.....

na straně druhé jako příkazce

I.

Preambule

Příkazce prohlašuje, že je účastníkem a poškozeným z dopravní nehody: ze dne 11.10.2010, jež se stala v....., a o níž je vedeno řízení u..... (policejní orgán/soud) pod sp. zn..... (dále jen škodná událost).

Příkazce dále prohlašuje, že ke dni uzavření této smlouvy nepověřil jinou osobu, aby toto jakýmkoli způsobem uplatňovala jeho nárok na náhradu škody vzniklé při škodné události ani neučinil žádný z právních úkonů uvedených v čl. III. odst.2. této smlouvy.

II.

Předmět smlouvy

Na základě této smlouvy se příkazník zavazuje učinit příslušné úkony směřující k uplatnění nároku na náhradu škody u subjektu k náhradě škody zavázaného, a to v rozsahu, v jakém zákon umožňuje uplatnění těchto nároků příkazníkovi.

Příkazce je oprávněn zvolit si jiného zástupce k uplatnění nároku na náhradu škody dle této smlouvy výlučně s předchozím písemným souhlasem příkazníka.

Poruší-li příkazce ustanovení odst. 2. tohoto článku, zavazuje se zaplatit příkazníkovi smluvní pokutu odpovídající výši odměny sjednané v této smlouvě, přičemž výše odměny se pro účely určení výše smluvní pokuty určí procentem stanoveným v čl. V. odst. 1 této smlouvy z částky vypočtené příkazníkem jako náhrada škody, jež by příslušela příkazci podle dokladů předložených příkazníkovi příkazcem či pro tento účel příkazníkem získaných. Nelze-li takto smluvní pokutu určit je příkazce povinen zaplatit příkazníkovi smluvní pokutu ve výši 50.000,- Kč.

III.

Práva a povinnosti smluvních stran

Příkazce se zavazuje bez zbytečného prodlení předat příkazníkovi veškeré příkazníkem požadované doklady, podklady a prohlášení, které má příkazce k dispozici a jež jsou nutné či vhodné k řádnému uplatnění nároků příkazce. Příkazce prohlašuje, že veškeré doklady, podklady a prohlášení, které předal příkazníkovi obsahují pravdivé informace. V případě, že příkazník zjistí, že příkazce sdělil příkazníkovi nepravdivou informaci týkající se výše pojišťovnou nebo škůdcem vyplaceného odškodného a takto vyplacené odškodné či náhrada byla vyšší, než příkazce uvedl, zavazuje se příkazce zaplatit příkazníkovi smluvní pokutu ve výši odměny, která by příkazníkovi náležela z rozdílu mezi příkazcem sdělenou výši vyplaceného odškodného (náhrady škody) a částkou, která byla příkazníkovi skutečně uhrazena.

Vzhledem k možným právním důsledkům jednání či nečinnosti příkazce se příkazce zavazuje, že bez předchozího písemného souhlasu příkazníka:

- neuzavře smír, dohodu o narovnání či jinou dohodu, jejímž předmětem je náhrada škody, jejíž uplatňování je předmětem této smlouvy,
- nepovede jednání směřující k ukončení uplatňování nároků na náhradu škody,
- neučiní žádné právní úkony směřující k zániku či splnění jeho nároků na náhradu škody,
- nepřijme a nepotvrdí přijetí žádných peněžních prostředků na náhradu škody a v případě, že tyto prostředky mu budou zaslány na bankovní účet bude o této skutečnosti informovat příkazníka podle odst.3. tohoto článku,

Bez ohledu na zmocnění obsažené v této smlouvě i ve zvláštní písemné plné moci, se příkazce zavazuje neprodleně informovat příkazníka o všech plněních, které byly vyplaceny přímo příkazci na náhradu škody způsobené škodnou událostí uvedenou v čl. I. odst. 1. této smlouvy a vyplatit mu sjednanou odměnu ve lhůtě do 7 dnů ode dne uhrazení částky na náhradu škody příkazci.

Příkazce se dále zavazuje neprodleně informovat příkazníka o všech úkonech učiněných osobou zavázanou k náhradě škody či orgány, které věc šetří či rozhodují.

Příkazce není oprávněn vypovědět plnou moc, jež byla udělena příkazníkovi při uzavření této smlouvy nebo zúžit její rozsah, po dobu účinnosti této smlouvy. Smluvní strany se dohodly, že zmocnění příkazníka z udělené plné moci zaniká zánikem této smlouvy.

V případě, že příkazce poruší jakékoli ujednání obsažené v odst. 2 až 5. tohoto článku nebo ukáže-li se, že prohlášení příkazce uvedené v odst. 1. tohoto článku je nepravdivé, je příkazce povinen zaplatit příkazníkovi smluvní pokutu ve výši sjednané v čl. II. odst. 2. této smlouvy.

Příkazník se zavazuje na základě písemné žádosti příkazce informovat příkazce o všech skutečnostech, které se dozvěděl při plnění svých povinností dle této smlouvy a které jsou rozhodné k uplatnění nároků příkazce.

Příkazník se zavazuje písemně informovat příkazce o připsání jakékoli částky na náhradu škody způsobené událostí popsanou v této smlouvě, a to ve lhůtě do 5 dnů ode dne připsání této částky na jeho účet.

Příkazník je povinen předat příkazci veškeré částky získané pro příkazce, a to do 14 dnů ode dne doručení písemného sdělení příkazníkovi bankovního spojení příkazce či adresy, na které mají být finanční prostředky příkazci zaslány. Smluvní strany tímto sjednávají, že příkazník je oprávněn z takto na jeho účet uhrazené částky odečíst svou odměnu podle čl. V. této smlouvy a daň z přidané hodnoty (dále jen DPH). Připsání částky snížené o odměnu a DPH na účet příkazce je pro účely této smlouvy považováno za oznámení příkazníka o započtení pohledávky příkazníka z titulu odměny s pohledávkou příkazce z titulu vydání přijaté částky.

IV.

Zmocnění

Příkazce zmocňuje příkazníka k mimosoudnímu jednání o náhradě škody způsobené při škodné události, uplatnění při tomto jednání jeho nároku na náhradu škody, uzavření dohody s osobou zavázanou k náhradě škody, přičemž při uzavření této dohody bude brán ohled na zájem příkazce získat v co možná nejkratším čase co možná nejvyšší odškodnění.

Příkazce zároveň zmocňuje příkazníka k převzetí všech finančních částek hrazených kterýmkoli subjektem na náhradu škody. Příkazce dává příkazníkovi souhlas k ustanovení dalších zástupců v rozsahu zmocnění obsaženého v odstavci 1 tohoto článku, přičemž za jejich jednání odpovídá, jako by v této věci jednal sám.

Pro jednání s třetími osobami je současně při uzavření této smlouvy příkazcem udělena příkazníkovi písemná plná moc na zvláštní listině.

V.

Odměna

Smluvní strany se dohodly na odměně za činnost příkazníka dle této smlouvy ve výši 40% + DPH ze všech peněžních plnění přijatých na náhradu škody od všech k tomuto zavázaných osob nebo osob jednajících jménem a na účet zavázaných osob.

V případě, že předmětem plnění na náhradu škody bude opakující se plnění, má příkazník nárok na odměnu ve výši šesti násobku jednotlivého opakujícího se plnění.

Smluvní strany mají zato, že každé získané plnění na náhradu škody ode dne uzavření této smlouvy je získáno jednáním příkazníka a je podkladem pro vyúčtování odměny.

K odměně uvedené v odst. 1 až 3. je příkazník oprávněn připočíst DPH v zákonem stanovené výši.

Příkazník současně s úhradou částky na náhradu škody zašle příkazci fakturu, kterou je odměna vyúčtována.

VI.

Zvláštní a závěrečná ujednání

Pro případ, že na účet příkazníka bude uhrazena část náhrady škody a další uplatňování náhrady škody mimosoudní cestou bude pro postoj k náhradě škody zavázané osoby znemožněno, příkazník bude mít zato, že lze část náhrady škody získat uplatněním nároku příkazce soudní cestou a písemně o této skutečnosti poinformuje příkazce, je oprávněn ponechat na svém účtu a nevyplatit příkazci část náhrady škody odpovídající soudnímu poplatku za návrh na zahájení řízení o náhradu škody. Tato část bude uhrazena na účet soudu poté, co příkazce sdělí příkazníkovi číslo účtu soudu a variabilní symbol pro účely úhrady soudního poplatku. V případě, že příkazce písemně sdělí příkazníkovi, že nemá zájem řešit věc soudní cestou, zavazuje se příkazník vyplatit tuto nevyplacenou část náhrady škody do 14 dnů ode dne obdržení sdělení příkazce.

Tato smlouva se sjednává na dobu neurčitou. Zaniká způsoby sjednanými v této smlouvě nebo vymožením celé náhrady škody nebo doručením příkazníkovi oznámení osoby zavázané k náhradě škody, že nárok na náhradu škody nebude z její strany splněn bez uplatnění tohoto nároku proti ní u soudu.

Kterákoli smluvní strana je oprávněna od této smlouvy odstoupit do 14 dnů ode dne jejího uzavření, a to z jakéhokoli důvodu nebo i bez uvedení důvodu. Příkazce má právo od této smlouvy odstoupit rovněž v případě, že nedošlo ke splnění závazku příkazníka z této smlouvy (příkazník neučinil žádný úkon směřující k uplatnění nároku příkazce), ve lhůtě do 1 měsíce ode dne uzavření této smlouvy.

V případě, že bude příkazníkovi doručena písemná výpověď této smlouvy, aniž by ze strany příkazníka došlo k jejímu porušení, které by odůvodňovalo odstoupení od této smlouvy ze strany příkazce, anebo nebyly naplněny důvody pro odstoupení podle čl. VI. odst. 3. této smlouvy, vzniká doručením výpovědi příkazníkovi, jeho právo na odměnu jejíž výše se určí podle čl. V. odst. 1. této smlouvy z částky vypočtené příkazníkem jako náhrada škody, jež by příslušela příkazci podle dokladů předložených příkazníkovi příkazcem či pro tento účel příkazníkem získaných. Právo na stejnou odměnu

příkazníkovi vzniká rovněž v případě, že příkazce poruší tuto smlouvu tak, že příkazníkovi vznikne právo na odstoupení od této smlouvy, právo na odměnu vzniká dnem, kdy vzniklo příkazníkovi právo na odstoupení od této smlouvy. Platnost této smlouvy je možno ukončit rovněž písemnou dohodou smluvních stran, v níž smluvní strany určí den zániku této smlouvy.

Veškeré spory vzniklé mezi stranami z této smlouvy budou řešeny především smírnou cestou, nepodaří-li se však spor vyřešit budou rozhodovány na základě rozhodčí žaloby podané kteroukoli ze stran s konečnou platností rozhodcem Mgr. Markem Ježkem, advokátem, se sídlem Český Těšín, Jablunkovská 40, PSČ 737 01. Náklady rozhodčího řízení (odměnu rozhodce i náklady úspěšné strany, jejichž výše se učí podle zák.č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád) je povinná hradit strana neúspěšná ve sporu. Odměna rozhodce činí 5% z hodnoty předmětu sporu a je splatná při podání rozhodčí žaloby, poštovní poukázkou adresovanou rozhodci.

Příkazník je oprávněn od této smlouvy odstoupit v případě, že příkazce poruší kterýkoli ze svých závazků obsažených v této smlouvy a toto své porušení nenapraví v přiměřené lhůtě poskytnuté mu k tomu příkazníkem.

Smluvní strany se dohodly, že zánikem této smlouvy nejsou dotčeny závazky k zaplacení smluvních pokut či náhrady škody, jestliže právo na ně vzniklo za trvání této smlouvy.

Smluvní strany se tímto výslovně dohodly, že je-li k účinnosti jakéhokoli právního úkonu vyžadováno touto smlouvou nebo zákonem doručení jakékoli listiny, má se za to, že listina byla doručena 5 dne ode dne jejího odeslání doporučenou listovní zásilkou druhé smluvní straně na adresu uvedenou v této smlouvě nebo písemně sdělenou touto stranou.

Smluvní strany soubhlasně prohlašují, že si tuto smlouvu před jejím podpisem řádně přečetly, jejímu obsahu porozuměly a podepsaly jí na základě vážné a svobodné vůle, bez nátlaku a za vzájemně výhodných podmínek.

V dne 2.12.2010

příkazník
Evropské Centrum Odškodného spol. s.r.o.

příkazce
..... /

Souhlas se zpracováním osobních údajů a splněním oznamovací povinnosti

Příkazce (jméno, příjmení, nar., adresa)

jako subjekt osobních údajů poskytuje v souladu se zák.č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, tj. společnosti Evropské Centrum Odškodného spol. s r.o., se sídlem Český Těšín, Sřelnicřní 28, PSČ 737 01, IČ 27849686 jako správci osobních údajů, souhlas se zpracováním osobních údajů, jež jsou obsažené ve výše sjednané smlouvě, a to na dobu trvání jakýchkoli práv a závazků vyplývajících z uvedené smlouvy, jakož i na období třř let ode dne zániku této smlouvy. Souhlas je poskytován ke zpracování pro účely související s plněním závazků a uplatňování práv vyplývajících z této smlouvy, jakož i zároveň pro marketingové účely, jež souvisejí s činností příkazníka v rozsahu jeho podnikatelského oprávnění.

Příkazník jako správce tímto příkazce informuje, že uvedené osobní údaje bude zpracovávat ke shora uvedenému účelu, a to po dobu trvání jakýchkoli práv a závazků vyplývajících ze smlouvy, jakož i na období třř let po zániku uvedené smlouvy. Příkazník zároveň příkazce informuje o jeho právu přístupu k osobním údajům, právu na opravu osobních údajů a v případě, že příkazce zjistí, nebo se domnívá, že příkazník jako správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života příkazce nebo v rozporu se zákonem, může požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení, požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů. Nevyhoví-li správce nebo zpracovatel žádosti příkazce, má příkazce právo obrátit se přímo na Úřad pro ochranu osobních údajů. Předchozí postup však nevylučuje, aby se příkazce obrátil se svým podnětem na Úřad přímo.

příkazník
Evropské Centrum Odškodného spol. s.r.o.

příkazce
..... /